

2012
2013

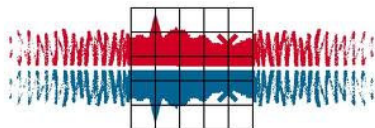
EVALUATIE GROEN EN DOEN NATUUR, MIDDEN IN DE SAMENLEVING

December 2013

GreenWish

de12Landschappen

Landschapsbeheer Nederland

Auteurs

GreenWish, Ineke van Zanten
Landschapsbeheer Nederland, Aad van Paassen

December 2013
In opdracht van het Ministerie van Economische Zaken.

1 INHOUDSOPGAVE

1	Inhoudsopgave.....	3
2	Inleiding.....	5
3	Leeswijzer	6
4	Opzet van de evaluatie.....	7
5	Zichtbaarheid groen en doen.....	8
6	Resultaten vouchers.....	9
6.1	Respons op de enquête	9
6.2	Aantallen aanvragers	9
6.3	Verspreiding van de aanvragers over Nederland.....	9
6.4	Achtergrond aanvragers vouchers.....	9
6.5	Gebruik vouchers	10
6.6	Toegenomen betrokkenheid.....	10
6.7	Activering van zowel ervaren als nieuwe vrijwilligers	11
6.8	Erkenning en waardering van vrijwilligers.....	12
6.9	Positieve uitstraling	13
6.10	Duurzaam effect van de vouchers.....	14
6.11	Kruisbestuiving met de landelijke groene vrijwilligersorganisaties	14
6.12	Suggesties van deelnemers aan de voucherregeling	16
7	Resultaten prijsvragen.....	17
7.1	Inleiding.....	17
7.2	Winnaars prijsvragen.....	17
7.2.1	Tuin in de Stad (2012).....	17
7.2.2	Federatie Broekpolder (2012).....	18
7.2.3	Prijswinnaars 2013.....	19
7.3	Respons op de enquête	19
7.4	Prijsvraagprojecten zowel in stad als platteland	19
7.5	Het aantal vrijwilligers en hun betrokkenheid.....	19
7.6	Activering van zowel ervaren als nieuwe vrijwilligers	20
7.7	Erkenning en waardering van vrijwilligers.....	20
7.8	Duurzaam effect.....	21
7.9	Redenen voor deelname prijsvraag en positieve uitstraling	21
7.10	Samenwerking en betrokkenheid andere organisaties	22
7.11	Suggesties van deelnemers aan de prijsvraag	22

8	Resultaten zes landelijke groene organisaties	23
8.1	Omvang input.....	23
8.2	Omvang outcome.....	23
8.3	Respons.....	23
8.4	Thema van de activiteiten.....	24
8.5	Activering van zowel ervaren als nieuwe vrijwilligers	25
8.6	Enthousiasmeren van anderen.....	25
8.7	Duurzame effect van het geleerde.....	26
8.8	Aansluiting bij vrijwilligersgroep.....	26
8.9	Toegenomen betrokkenheid.....	27
8.10	Waardering als vrijwilliger.....	28
8.11	Positieve uitstraling	28
8.12	Bijdrage Groen en Doen-activiteiten aan gevoel van waardering.....	29
8.13	Bekendheid Groen en Doen	30
8.14	Suggesties van deelnemers aan Groen en Doen-activiteiten van de landelijke vrijwilligersorganisaties	30
9	CONCLUSIES en aanbevelingen	31
9.1	Conclusies	31
9.2	Aanbevelingen	34
	BIJLAGE 1 DE BELANGRIJKE GETALLEN OP EEN RIJ	38

2 INLEIDING

GreenWish en de zes landelijke groene vrijwilligersorganisaties (Landschapsbeheer Nederland (LBN), Stichting VeldOnderzoek Flora en Fauna (VOFF), Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid (IVN), Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en De12Landschappen) hebben van 1 augustus 2012 tot 1 april 2013 in nauwe samenwerking met elkaar en met andere, vaak lokale organisaties, invulling gegeven aan het amendement Koopmans zoals ingediend en aangenomen bij de begrotingsbehandeling 2012 van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie in december 2011 (33000 XIII no .91).

Het amendement beoogde “middelen vrij te maken voor alle vrijwilligers en organisaties die zich bezighouden met GROEN en DOEN”: het beheer van natuur en landschap in Nederland. In 2013 kreeg deze regeling een vervolg. In 2012 werd respectievelijk € 800.000 en € 1.200.000 vrijgemaakt, voor vrijwilligerswerk door individuele burgers (deel GreenWish en Dienst Regelingen) en de zes landelijke groene vrijwilligersorganisaties (deel Landschapsbeheer Nederland et al.). In 2013 was de verdeling twee keer € 1.000.000.

Hoofddoelstellingen van Groen en Doen:

- Het stimuleren en ondersteunen van de betrokkenheid van burgers bij natuur en landschap door het doen van vrijwilligerswerk in Nederland.
- Erkenning en waardering voor het werk van deze vrijwilligers en dit zichtbaar te maken door communicatie en praktijkvoorbeelden.

De uitvoering van de Regeling kende drie sporen:

- Vouchers voor opleidingsactiviteiten voor particulieren en kleine vrijwilligersorganisaties.
- Prijsvraag voor concrete beheerprojecten.
- Opleidingsactiviteiten voor vrijwilligers uitgevoerd door de zes landelijke groene vrijwilligersorganisaties.

Via de regeling Groen en Doen zoals uitgevoerd door **GreenWish** konden vrijwilligers vouchers aanvragen, ter waarde van € 1.000 voor het volgen of organiseren van lokale opleidingsactiviteiten (anders dan die georganiseerd door de zes landelijke groene vrijwilligersorganisaties) waarmee ze hun vrijwilligerswerk beter konden doen. Daarnaast bestond de mogelijkheid mee te doen aan een prijsvraag voor het uitvoeren van concrete beheerprojecten.

De invulling van het amendement door de **zes landelijke groene vrijwilligersorganisaties** heeft plaatsgevonden aan de hand van door het Ministerie van Economische Zaken goedgekeurde projectplannen. De zes organisaties organiseerden met de gelden van Groen en Doen opleidingsactiviteiten voor de bij hen aangesloten en nieuwe vrijwilligers.

Het Ministerie van EZ heeft GreenWish en de zes landelijke groene vrijwilligersorganisaties in 2013 opdracht verleend het effect en de outcome van Groen en Doen te evalueren. Voorliggend rapport geeft de resultaten van deze evaluatie weer.

3 LEESWIJZER

Dit rapport bevat een evaluatie van de resultaten en de effecten van Groen en Doen. Het bevat de basisgegevens van 2012 en 2013 (aantallen aanvragen, spreiding e.d.) en de resultaten van een online enquête, die GreenWish en Landschapsbeheer Nederland in 2013 hielden onder:

- De aanvragers van de vouchers in 2012.
- De indieners van de projecten die zich inschreven voor de prijsvraag in 2012.
- De deelnemers aan activiteiten die de zes landelijke groene vrijwilligersorganisaties in het kader van Groen en Doen 2012 (looptijd augustus 2012 tot april 2013) organiseerden.

Het rapport behandelt allereerst de opzet van de evaluatie en de zichtbaarheid van de regeling. Vervolgens worden de resultaten en de effecten van de vouchers, van de prijsvraag en de activiteiten van de zes landelijke groene vrijwilligersorganisaties apart behandeld. Het eindigt met gezamenlijke conclusies over de resultaten van Groen en Doen en aanbevelingen. In de bijlagen vindt u alle basisgegevens (aantallen, respons e.d.) op een rij. Separaat is een populaire versie van de resultaten uitgebracht.

4 OPZET VAN DE EVALUATIE

GreenWish heeft de enquêtes in najaar 2013 per mail gestuurd naar de voucheraanvragers van 2012 (500 mensen) en de indieners van de prijsvraag in 2012 (56 mensen). Landschapsbeheer Nederland ondervroeg de organisaties die opleidingsactiviteiten hebben georganiseerd (27 organisaties). Voor deze laatstgenoemde activiteiten geldt dat, naast de resultaten van Groen en Doen 2012, waar mogelijk ook de basisgegevens van de projectplannen Groen en Doen 2013 zijn meegenomen. De projectplannen waren echter ten tijde van deze evaluatie net goedgekeurd en in de opstartfase van de uitvoering. De outcome van de projectplannen 2013 van de zes landelijke groene vrijwilligersorganisaties maakt daarom slechts een beperkt deel uit van deze evaluatie.

De enquête was gericht op het effect dat de regeling teweeg bracht en ging vooral in op de volgende vragen:

- Is de betrokkenheid van de deelnemende personen gegroeid? (hoofdstuk 6.6; 7.5; 8.9)
- Zijn er ook nog anderen, voorheen niet betrokken mensen of organisaties bij natuur of landschap betrokken geraakt? (hoofdstuk 6.7; 7.6; 8.6)
- Voelen vrijwilligers en organisaties zich erkend en gewaardeerd? (hoofdstuk 6.8; 7.7; 8.10. 8.12)
- In hoeverre heeft die waardering een positieve uitstraling gehad op vrijwilligerswerk in de natuur? Of met andere woorden: wordt werken in de natuur aantrekkelijker voor mensen door Groen en Doen en komt vrijwilligerswerk in een positiever daglicht te staan? (hoofdstuk 6.9; 7.9 en 8.11)
- Wat is het duurzaam effect van de genoten opleiding? (hoofdstuk 6.10; 7.8; 8.7)
- Wat denken de lokaal betrokken vrijwilligers en organisaties van het belang om deel uit te maken van een duurzame netwerkstructuur rond natuur en landschap? (hoofdstuk 6.11; 7.10; 8.8).

5 ZICHTBAARHEID GROEN EN DOEN

Over Groen en Doen werd gecommuniceerd via social media (facebook en twitter), de website en persberichten. De meeste mensen die een voucher aanvroegen, geven aan door een ander op Groen en Doen te zijn geattendeerd (meer dan 50%). Dat betekent dat veel mensen anderen hebben getipt. Het betreft zowel familie als vrienden als ook gemeenten en organisaties. Ook de zes organisaties die uitgesloten waren van dit deel van de regeling (vanwege hun directe subsidiëring), hebben de uitnodiging doorgezet naar mensen voor wie dat interessant was. Een teken dat er kruisbestuiving tussen de beide onderdelen van de regeling is opgetreden. Ruim 10% hoorde van de voucherregeling via social media. Via de zes landelijke groene organisaties zijn ongeveer 300 media-uitingen geweest (persberichten, artikelen, facebook-berichten).

Unieke bezoekers groenendoen.nu 2012	> 40.000
Unieke bezoekers groenendoen.nu 2013 (vanaf half aug-1 nov)	> 40.000 (waarvan 25.000 nieuw t.o.v. 2012)
totaal at. unieke bezoekers groenendoen.nu 2012/2013 tot 1 nov	> 65.000
aantal likes facebook (d.d. nov 2013)	620
aantal volgers twitteraccount @groenendoen (d.d. nov 2013)	570
aantal blogs op site	ca 1.000

6 RESULTATEN VOUCHERS

6.1 Respons op de enquête

De gegevens hebben betrekking op de deelnemers aan de enquête (58% van de aanvragers, 288 totaal van de 500 aanvragers beantwoordden de online vragenlijst). De betrokkenheid bij Groen en Doen is dus groot! Vanwege de hoge respons beschouwen we de enquête representatief en hebben we in veel gevallen de aantallen voor de gehele groep van 500 aanvragers doorgerekend. Van 2013 konden we alleen de basisgegevens van de aanvragen en aanvragers meenemen. De activiteiten waarvoor in 2013 vouchers werden aangevraagd, moeten namelijk nog gerealiseerd worden.

6.2 Aantallen aanvragers

In 2012 werden in vier weken tijd ongeveer 800 vouchers aangevraagd; vanwege de beschikbaarheid van 610 vouchers stopten we al snel de aanvraag. In 2013 ging het nog sneller: de 750 beschikbare vouchers waren in twee weken vergeven. Van de mensen die in 2012 een aanvraag deden, deed ongeveer een derde deel dit in 2013 ook. Redenen voor de andere tweederde die geen aanvraag deden varieerden van: “te laat, wist het niet” tot “ik gun anderen ook een kans”.

Type	Aantal 2012	Aantal goedgekeurde aanvragers	Respons enquête
Vouchers	610	500	58% (288 keer)
Aantal 2013		Aantal aanvragers	
Vouchers	750	580	

6.3 Verspreiding van de aanvragers over Nederland

Aanvragen voor vouchers kwamen uit alle provincies. Het zwaartepunt lag zowel in 2012 als 2013 in Noord- en Zuid-Holland en Gelderland. Flevoland, Zeeland, Drenthe en Friesland waren het minst vertegenwoordigd. De verdeling buitengebied/stad was in beide jaren ongeveer 60% - 40%.

6.4 Achtergrond aanvragers vouchers

Bijzonder aan de regeling is dat particulieren (zonder rechtspersoon) een voucher konden aanvragen. Dit is niet gebruikelijk bij subsidieregelingen. Ook vrijwilligersorganisaties (met rechtspersonen) konden aanvragen. De verdeling van de aanvragers laat zien dat de opzet om ook particulieren te waarderen via Groen en Doen gelukt is:

Aanvragers	2012	2013
Particulieren	47%	60%
Organisaties met rechtspersoon	53%	40%

6.5 Gebruik vouchers

De vouchers moesten worden gebruikt voor een opleiding, cursus of kennisontwikkeling. De onderwerpen waarvoor mensen een opleiding volgden waren divers en soms ook gecombineerd in één opleiding. De meeste vouchers zijn gebruikt voor het leren herkennen van natuurwaarden en/of actief natuur- en landschapsbeheer (zagen, knotten, heggenvlechten e.d.). Ongeveer een kwart gebruikte de voucher voor een opleiding over communicatie en voor kennisontwikkeling voor de organisatie van het vrijwilligerswerk gericht op natuur-en landschapsbeheer. Ook populair waren opleidingen voor actief natuurbeheer in de stad (aanleg of beheer moestuinen, permacultuur, speelplekken en dergelijke): een kwart van de vouchers werd daarvoor gebruikt.

Een greep uit de opleidingen en cursussen die mensen hebben gedaan met de voucher:

Natuurbeleving voor kinderen, motorkettingzagen, heidebeheer en plaggen, weidevogelcursus, boomgaardonderhoud, snoeicursus, leren observeren en herkennen van kiekendieven, BHV-cursus, onderhoud poelen, schapen drijven met honden, heggenvlechten, permacultuur, praktijkexamen bosmaaien, urban beekeeping, van fruitboom tot jam, opleiding gallen herkennen, natuurspeeltuin, aanleg voedselbos, opleiding natuurouders basisschool, opleiding jeugdboswachters, cursus bomen slepen met paarden, leven in sloot en plas, tuinreservaten, stadslandbouw, natuureducatie voor kinderen, EHBO-cursus voor vrijwilligers die toezicht houden op kuddes grote grazers, knotcursussen, cursus landschapsbeheer en ecologie van het Nederlandse landschap, akkervogelcursus, volgen duikopleiding voor monitoren onderwaterleven Noordzee, studiedag begrazen met geiten... en nog veel meer.

Zonder Groen en Doen had 55% de opleiding of cursus niet gevolgd. Bijna 35% van de mensen gaf aan de opleiding misschien te hebben gedaan, of later in de tijd, zodat ze langer hadden kunnen sparen. Bijna zonder uitzondering gaf men aan dat er zonder Groen en Doen anders geen geld voor was geweest.

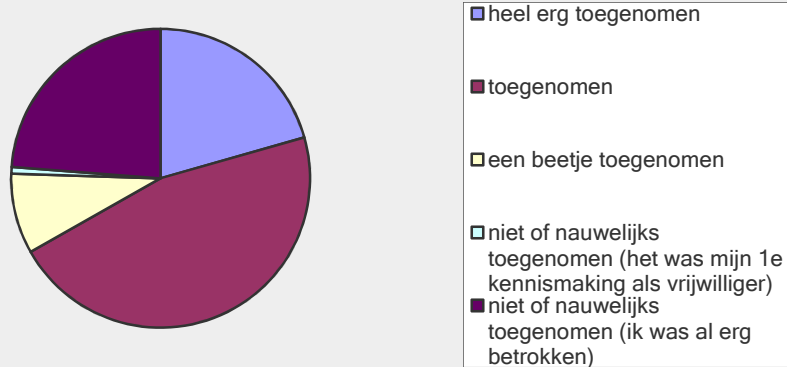
6.6 Toegenomen betrokkenheid

De meeste aanvragers geven aan dat hun betrokkenheid bij natuur door de voucher is toegenomen (21%) of heel erg is toegenomen (46%). Ongeveer 24% van de aanvragers geeft aan dat zij al voor het aanvragen van de voucher erg bij natuur en landschap waren betrokken. De voucher leidde voor hen niet tot meer betrokkenheid. Dat is op zich ook logisch. Daarentegen gaf ook ongeveer 25% aan dat ze niet eerder of nauwelijks als vrijwilliger actief waren geweest (dat geldt dus voor 125 mensen als we deze gegevens representatief voor de gehele groep aanvragers beschouwen). De voucher was voor hen een (hernieuwde) kennismaking. De doelstelling van de regeling om nieuwe vrijwilligers te bereiken en om de betrokkenheid bij vrijwilligerswerk te vergroten is bereikt.

Aantallen (omgerekend naar hele groep, n=500)

Ik was nog niet actief als vrijwilliger, de voucher stimuleerde me te beginnen	75 mensen
Ik was nauwelijks actief, de voucher stimuleerde me	50 mensen
Ik was af en toe actief als vrijwilliger	135 mensen
Ik was al vaak actief als vrijwilliger	240 mensen

Is je betrokkenheid bij natuur en landschap in Nederland toegenomen door de voucher(s) van Groen en Doen?

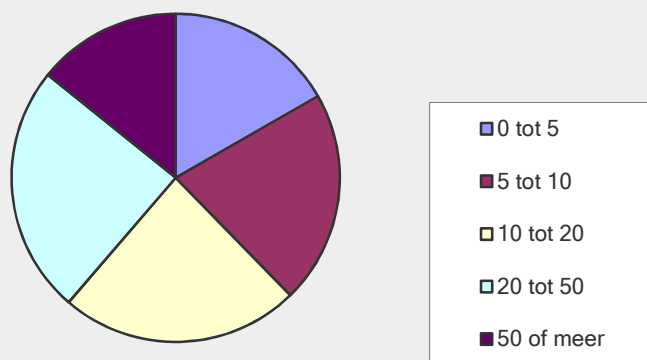
6.7 Activering van zowel ervaren als nieuwe vrijwilligers

Verreweg de meeste aanvragers geven aan met hun voucher anderen bij natuur en landschap te hebben betrokken (85%), bijvoorbeeld doordat ze een cursus hebben ontwikkeld of gegeven. In onderstaande tabel staan globale aantallen die mensen via de vouchers hebben weten te betrekken. Alleen kijkend naar de 58% die gereageerd heeft op de enquête, schatten we in dat circa 5.000 andere mensen via de vouchers betrokken zijn geraakt bij natuur en landschap (minimaal 3.600, maximaal 6.500). De lijn doortrekkend naar 100% van de vouchers zal **het aantal andere betrokken mensen liggen op ruim 8.500**.

Aantal mensen dat betrokken zijn geraakt bij natuur en landschap via de vouchers (n=288)

Hoeveel mensen heb je kunnen betrekken?		Aantal mensen
0 tot 5	16,7%	0 - 195
5 tot 10	21,0%	245-490
10 tot 20	23,6%	550-1.100
20 tot 50	24,5%	1.140-2.850
50 of meer	14,2%	Meer dan 1.650

Kun je aangeven hoeveel mensen je door de voucher(s) bij natuur en landschap hebt kunnen betrekken?

Tweederde van de mensen gaf aan via de voucher mensen geïnteresseerd te hebben die dat voorheen niet of nauwelijks waren. Als we deze lijn doortrekken naar 100% respons op de enquête, dan betekent dat naar verwachting ruim 5.000 nieuwe mensen zijn bereikt. Daarmee is de regeling geslaagd in de opzet om nieuwe mensen bij beheer van natuur en landschap te betrekken. Het effect op deze nieuwe mensen was vooral dat ze meer kennis kregen over natuur en landschap (bijna 70%), en dat ze meer overtuigd zijn geraakt van het belang van natuur (52%). Ook werd een deel van deze nieuwe mensen zelf actief als vrijwilliger (37%).

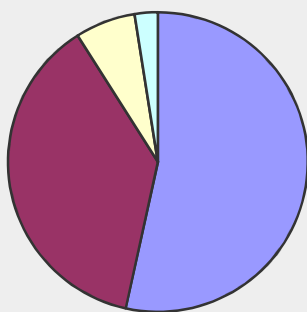
6.8 Erkenning en waardering van vrijwilligers

Een belangrijke doelstelling van de regeling was het waarderen van vrijwilligerswerk. Deze opzet is geslaagd: ruim 90% van de respondenten zegt dat de regeling (veel) bijdraagt aan de waardering en erkenning als vrijwilliger. Bijna alle respondenten lichtten bij hun antwoorden toe op welke manier Groen en Doen vrijwilligerswerk stimuleert.

Groen en doen is: (vouchers)	Niet	Een beetje	Waar	Heel erg
Laagdrempelig	3%	13%	43%	41%
Waardering voor vrijwilligerswerk	2%	8%	43%	47%
Stimulans om nieuwe vrijwilligers te betrekken	2%	9%	49%	40%
Geeft meer bekendheid aan vrijwilligerswerk	4%	15%	50%	31%
Laat brede variatie in vrijwilligerswerk zien	1%	13%	47%	39%

We vroegen mensen om aan te geven welke aspecten van Groen en Doen ze belangrijk vonden, naast de waardering van het vrijwilligerswerk. Groen en Doen geeft meer bekendheid aan vrijwilligerswerk, wordt gezien als stimulans en ook de laagdrempeligheid werd erg gewaardeerd. Laagdrempelig betekent in dit geval: ook toegankelijk voor particulieren, weinig tot geen administratieve rompslomp. Een klein aantal mensen (minder dan 10) gaf aan, dat ze die laagdrempeligheid ook wel lastig vinden in een tijd van zoveel bezuinigingen (wordt het geld wel goed besteed, er is slechts een summiere financiële verantwoording nodig). Echter het merendeel van de respondenten waardeerde deze nieuwe - op vertrouwen gebaseerde - manier van werken juist. De kracht van vrijwilligers ligt niet in administratie maar juist in het *doen!*

Draagt de uitgifte van de voucher(s) bij aan jouw gevoel van erkenning of waardering als vrijwilliger?

- draagt veel bij
- draagt bij
- draagt een beetje bij
- draagt niet of nauwelijks bij

6.9 Positieve uitstraling

Vrijwilligerswerk in de natuur wordt leuker en aantrekkelijker door Groen en Doen. Het wordt mensen makkelijker gemaakt, en dat wordt zeer gewaardeerd. Groen en Doen steekt vrijwilligerswerk in de natuur in een nieuw jasje. Het verandert de beeldvorming over vrijwillig actief zijn in groen en landschap.

- *“Groen en doen maakt het laagdrempelig, hip, mogelijk dat er veel mensen bewuster met de natuur en landschap omgaan en het op vele manieren als leuk, interessant en noodzakelijk ervaren!”*
- *“Ik heb meer kennis gekregen over natuur. Echt meer kennis! En plezier.”*
- *“Alle vier de cursisten die de motorzaagcursus hebben gedaan zijn enthousiast en willen nu meer werk gaan doen bij de knotploeg omdat ze kennis hebben.”*
- *“Groen en Doen maakt duidelijk dat mensen zelf iets kunnen doen voor de natuur en het landschap.”*
- *“Groen en Doen heeft mij de kans gegeven om mijn kennis van en kijk op het landschap om mij heen te vergroten. Dat zie ik als een hele waardevolle ervaring. Mijn enthousiasme is gegroeid en ik zoek naar mogelijkheden om een actieve(re) bijdrage te leveren aan natuur en landschapsbeheer in mijn omgeving. Daarnaast heb ik veel leuke mensen leren kennen, met totaal verschillende achtergronden, maar met een gemeenschappelijke factor: een hart voor de natuur in hun omgeving.”*

Mensen kregen bijna altijd positieve reacties uit hun omgeving (88%), dat betekent dat de zichtbaarheid en uitstraling van Groen en Doen groot is. Veel mensen zijn er trots op, vertellen over de regeling en over hun vrijwilligerswerk. Een aantal van de reacties:

- *“In deze tijden van bezuinigingen op alles wat met natuur en groen te maken heeft, is de inzet van Groen en Doen toch een lichtpuntje. Het budget is kleinschalig, maar kent een grote spin-off.”*
- *“De waarde is dat vrijwilligers zich gewaardeerd voelen en meer betrokken bij natuur!”*
- *“Steuntje in de rug om me met nog meer plezier en beter getraind als vrijwilliger in te zetten.”*
- *“Een enorme stimulans om meer te weten te komen over beheervormen. Ik ben met erg veel nieuwe mensen in contact gekomen via de cursussen.”*

- *“Waardering van het vrijwilligerswerk en een goede impuls om nieuwe dingen op te zetten waar vaak geen geld voor beschikbaar is in het reguliere werk.”*
- *“Een perfect idee voor mensen die met niet genoeg geld toch vak bekwaam kunnen worden en simuleert ze om er harder hun best in te doen als vrijwilliger.”*
- *“Groen en Doen is een opvallend positieve nieuwkomer in de wonderen van de Nederlandse groene wereld. D.m.v. de voucher-verstrekking kunnen activiteiten ontwikkeld en uitgevoerd worden die voorheen uitermate moeizaam of zelfs helemaal niet tot stand gebracht konden worden.”*
- *“Groen en Doen heeft mij echt vertrouwder gemaakt met de natuur.”*
- *“Mijn medecursisten praten er een jaar later nog steeds enthousiast over. Niet alleen dat het leuk was maar vooral zeer leerzaam.”*
- *“Gedreven medewerkers met verstand van zaken en dit op een menselijke en duidelijke manier uitdragen, hulde voor deze groep. Ik ben door Groen en Doen nog meer gemotiveerd om de natuur om ons heen te waarderen en te blijven koesteren.”*
- *“Goede stimulans om zonder veel rompslomp iets concreets in gang te zetten!”*

6.10 Duurzaam effect van de vouchers

Bijna alle mensen (98%) hebben het geleerde in de cursus het eerste jaar direct in praktijk gebracht. En de 2% die dat nog niet heeft gedaan gaat dat alsnog doen (bijvoorbeeld: de cursus moest nog plaatsvinden op het moment van het invullen van de enquête). Daarmee is de regeling uiterst succesvol.

Wat mensen hebben geleerd raken ze niet meer kwijt, ze zijn gecertificeerd, hebben een vaardigheid geleerd, meer inzicht in het landschap e.d. Deze kennis en ervaringen gaan ze verder toepassen in hun carrière als natuurvrijwilliger en velen dragen deze kennis ook over aan anderen.

6.11 Kruisbestuiving met de landelijke groene vrijwilligersorganisaties

We legden mensen de vraag voor of ze de zes landelijke groene vrijwilligersorganisaties kennen die actief zijn op het gebied van natuur en landschap. Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer zijn verreweg het bekendst, maar interessant is om te zien dat een aantal mensen door Groen en Doen met deze organisaties bekend is geraakt. Dit geldt sterker voor de andere vier organisaties

Groen en Doen'ers dragen hun kennis over aan anderen:

“Ik heb meegedaan aan de NK Maasheggenvlechten (5 de geworden) en ik ga met de Nationale Natuurwerkdag mensen begeleiden bij het vlechten. Ook zo veel als mogelijk in het veld met anderen om te oefenen in het seizoen.”

“EHBO training geeft meer zelfvertrouwen bij toezicht in het veld.”

“Wij zijn nu zelfstandig in staat leibomen te snoeien en te onderhouden.”

“Door het samenstellen van plantenteksten leer je gelijk veel meer en je kunt er zelf ook beter over vertellen.”

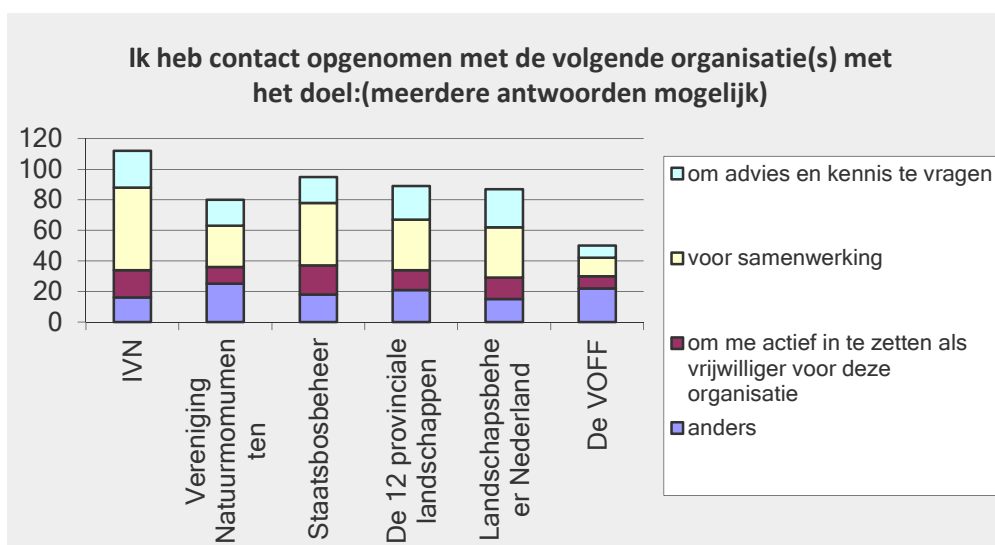
“Ik ben gestart met doorgeven van waarnemingen op waarneming.nl.”

(zie tabel). Grote onbekende is de VOFF. In totaal heeft 6% van alle respondenten via Groen en Doen kennis gemaakt met een of meer van de grote natuur- en landschapsorganisaties.

Ken je deze organisaties ?	Kende ik al	Ken ik door Groen en Doen	Ken ik niet
IVN	221	16	34
Vereniging Natuurmonumenten	263	4	4
Staatsbosbeheer	267	2	2
De12Landschappen	162	27	82
Landschapsbeheer Nederland	194	36	41
De VOFF	40	18	213

Ruim 56% procent geeft aan naar aanleiding van Groen en Doen contact te hebben opgenomen met een van deze organisaties, 30% gaat dit misschien doen. De meeste mensen benaderen de zes landelijke groene vrijwilligersorganisaties om samen te werken of advies te vragen. Een deel van de Groen en Doen aanvragers zet zich ook vrijwillig (gaan) in voor natuur en landschap via deze organisaties of gaat dat doen. Alle organisaties komen hierbij ook aan bod. Dat betekent dat er tussen de beide onderdelen (particulier/via de zes landelijke groene vrijwilligersorganisaties) op een positieve manier kruisbestuiving plaatsvindt.

Mensen die zelf een eigen project starten, en daarbij hulp of advies kunnen gebruiken, weten de weg te vinden naar de structuur van de zes landelijke groene organisaties. Deze kunnen de particulieren bij staan met raad en advies. Onderstaande grafiek laat zien dat veel van de voucher aanvragers zich inderdaad hebben gewend tot één van de zes organisaties. In eerste instantie voor hun eigen project, maar uit de evaluatie blijkt ook dat een aantal mensen zich actief als vrijwilliger inzet of in gaat zetten voor het IVN, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, de 12 Provinciale Landschappen en/of de VOFF.

6.12 Suggesties van deelnemers aan de voucherregeling

In 2012 en 2013 konden de vouchers uitsluitend worden aangevraagd voor opleidingen. We vroegen mensen naar hun behoefte: “Stel dat de regeling verruimd zou kunnen worden, waarvoor zou je dan een voucher aanvragen?” Mensen konden hierbij meerdere onderwerpen aankruisen. Bijna tweederde geeft aan dat, Groen en Doen zeer waardevol is voor het doen van opleidingen, maar daarnaast wordt ook gepleit voor het verruimen van de regeling. Het kunnen aanschaffen of ontwikkelen van materialen wordt vaak genoemd in de toelichtingen. Hierbij gaat het zowel om technisch materieel en plantgoed, als om ondersteunende materialen (lesprogramma’s, flyers en dergelijke).

Voucher-behoeften van vrijwilligers	
Opleiding, cursus of training	61%
Houden van excursies	37%
Aanschaf of huur van materialen	45%
Inhuur van (technische) expertondersteuning	30%
Communicatiemiddelen (website, brochure e.d.)	26%
Alle bovengenoemde	33%

Daarnaast vroegen we mensen of ze verder nog suggesties hebben voor de Groen en Doen. Veel mensen beantwoordden deze vraag met “doorgaan”, “mooi initiatief”, of zoals één van de respondenten het verwoordde: **“Geen suggestie, maar toch even dit: ik ben hartstikke blij met de voucher van Groen en Doen!”**

Er was zeker ook een roep om verbeteringen, met name op het vlak van de website, communicatie en de mogelijkheden om opgedane kennis en ervaring te delen:

- Vooral verbeteringen aan de website: het makkelijker maken van bloggen en inloggen werden vaak genoemd (ruim 30 keer). Hoewel de website in 2013 een stuk gebruiksvriendelijker was voor mensen, bleek het voor een behoorlijk groot aantal mensen alsnog lastig om hun blogs te uploaden. Dit verdient aandacht, ook omdat mensen via de blogs (moeten) laten zien, wat ze met de voucher hebben gedaan. Een haperende website werkt niet stimulerend.
- Meer contactmomenten: zodat mensen beter weten wat ze moeten doen (voor hun evaluatie bijvoorbeeld).
- Meer bekendheid in de media. Nu hebben we met name via social media, andere organisaties en persberichten gecommuniceerd. Er klinkt een oproep om de communicatie te professionaliseren, zodat meer mensen zicht krijgen op de regeling en er meer (ook buiten de eigen site en social media) wordt gecommuniceerd over de resultaten.
- Verruimen van de regeling, naast opleidingen meer mogelijkheden bieden (zie ook hierboven).
- Kennisdelen: er werd een aantal maal de suggestie gedaan om een bijeenkomst of regionale bijeenkomsten voor Groen en Doeners te organiseren. Goed voor de spirit (“er zijn er meer zoals wij”), maar vooral ook om onderling kennis en ervaringen uit te wisselen.

7 RESULTATEN PRIJSVRAGEN

7.1 Inleiding

In 2012 namen 56 projecten deel aan de prijsvraag. De zes projecten met de meeste stemmen gingen door naar de finale, waarvan een deskundige jury¹ er twee beloonden met een prijs van € 50.000: Tuin in de Stad (Groningen) en Federatie Broekpolder (Vlaardingen) (zie paragrafen 7.2.1 en 7.2.1).

In 2013 schreven 52 projecten in en kwamen de acht projecten met de meeste stemmen in de finale. Onder hen werden drie hoofdprijzen van € 25.000 uitgereikt en vijf prijzen van € 5.000 (zie paragraaf 7.2.3).

De prijswinnende projecten scoorden het hoogst op de volgende criteria:

- Mate van stimulering van het vrijwilligerswerk in natuur en landschap en positieve uitstraling.
- Bijdrage aan het stimuleren van natuur- en landschapsbeleid.
- Haalbaarheid, is het project realiseerbaar en financieel haalbaar?
- Bevordering van sociale cohesie, waaronder re-integratie, recreatie, interactie tussen verschillende culturen en betrokkenheid van jongeren.
- Originaliteit en creativiteit van het project.
- Bevordering van samenwerking tussen organisaties.
- Kostenefficiëntie: wordt het geld goed besteed?
- Kennis en ervaring van de uitvoerder en van de organisaties waarmee samen wordt gewerkt.

7.2 Winnaars prijsvragen

7.2.1 Tuin in de Stad (2012)

Tuin in de Stad is een van de twee winnaars van de editie 2012 van Groen en Doen. Ze wonnen € 50.000. Ook won dit project de titel 'Icoonproject' van een andere prijsvraag voor groene vrijwilligers, Groen Dichterbij. Hieraan was een bedrag van € 20.000 verbonden.

Tuin in de Stad is gevestigd aan de rand van het centrum van Groningen (www.detuinindestad.nl).

Tuin in de Stad ligt aan de rand van de stad Groningen. De plek is opgebloeid door de spontane energie van een groeiende groep mensen. Naast de verkoop van planten organiseert Tuin in de Stad activiteiten in samenwerking met bijvoorbeeld (zorg)organisaties gerelateerd aan tuinieren of de tuin zelf. Na het winnen van de beide prijzen is er veel gebeurd. De gemeente Groningen had plannen om te gaan bouwen op het terrein. Dat zou betekenen dat Tuin de Stad weg moest. De vrijwilligers van Tuin in de Stad hebben veel energie gestoken in gesprekken met de gemeenten en ontwikkelaars. Uitkomst is dat Tuin de Stad in ieder geval nog tot september 2015 kan

¹ De jury bestond in 2012 en 2013 uit: Hans Marijnissen (Redacteur duurzaamheid en natuur Trouw), Chris Braat (directeur Free Nature), Francis Bock (directeur Wijkalliantie), Lianne Schröder (boswachter en projectleider Natuurmonumenten) en Asceline Groot (senior adviseur communicatie ASN, voor de Wereld van Morgen)

blijven en dat bij een eventuele verplaatsing daarna, de gemeente de verplaatsingskosten betaalt. Dat is pas sinds september 2013 bekend, dus er was lange tijd onzekerheid.

Het winnen van de prijs van Groen en Doen (en Groen Dichterbij) was een stimulans en erkenning. Ook in de gesprekken met de gemeente was het als het ware een 'keurmerk': Tuin in de Stad wordt ook door anderen gewaardeerd. Gedurende het proces is er in Groningen veel draagvlak voor het project ontstaan. De kerngroep van vrijwilligers bestaat uit ongeveer tien mensen die op vaste dagdelen actief zien, maar daar omheen is een grote groep belangstellenden, die vaak gehoor geeft aan oproepen om bij te dragen aan de verschillende activiteiten van Tuin in de Stad. Zeker honderd mensen zijn het afgelopen jaar actief geweest en ruim 700 mensen zijn via nieuwsbrieven bij het project betrokken.

Met het prijzengeld en de toezegging van de gemeente dat Tuin in de Stad voorlopig kan blijven, gaan de vrijwilligers (tijdelijk) bouwen. Zodat ze ook in de winter warm kunnen blijven. De bouw is in oktober gestart en de verwachting is dat het in het voorjaar van 2014 klaar is.

Het winnen van de prijs betekende niet alleen het prijzengeld en erkenning, maar leverde (mede door het stemmen werven) meer bekendheid op. Het aantal vrijwilligers dat actief is in/met Tuin in de Stad is het afgelopen jaar gegroeid en er is ook zeker een nieuwe doelgroep bereikt. Zo'n 50% van alle mensen was voorheen nog niet echt actief als vrijwilliger.

7.2.2 Federatie Broekpolder (2012)

De Broekpolder is een groot groen natuur- en recreatiegebied in Vlaardingen op een voormalig baggerdepot. Het is ruim 400 hectare groot en beslaat een kwart van Vlaardingen. Veel Vlaardingers en bezoekers uit omliggende steden maken gebruik van de mogelijkheden die de Broekpolder biedt. De Federatie Broekpolder

(www.federatiebroekpolder.nl) is een initiatief van een groep burgers om de kwaliteit van het gebied te vergroten. Ze wonnen hiermee in 2012 één van de twee prijzen van Groen en Doen van € 50.000.

De burgers (de leden van de Federatie), college van B&W en de gemeenteraad werken samen in een driehoeksverhouding, waarin iedere partij eigen rechten, plichten, taken en bevoegdheden heeft. Deze vorm van samenwerken is vastgelegd in een convenant. Het is als zodanig een bestuurlijk experiment (voor overheid en burgers) en uniek in Nederland.

De Broekpolder is volop in beweging. Het aantal vrijwilligers is het laatste jaar gegroeid. Er zijn nu ongeveer 80 vrijwilligers actief, onder meer met: schouwen van de runderen (begrazing door kudde grote grazers), begeleiding van kinderen in het Klauterwoud (een natuurspeelplek die dit jaar is gerealiseerd), klein onderhoud, excursies, hulp bij evenementen en bestrijden van Berenklauw. Elke paar weken komt er wel een verzoek van iemand die zich ook in de Broekpolder wil inzetten.

**Jeroen ter Brugge
(secretaris van de Federatie):**

“De vrijwilligers weerspiegelen de hele samenleving. Van vuilnisman tot journalist. Het zijn zeker niet alleen de echte pur sang natuurliefhebbers. Door de cursussen die we hebben kunnen geven via Groen en Doen, hebben zij veel natuurkennis op kunnen doen.”

Het prijzengeld is goed besteed: onder meer aan het opleiden van vrijwilligers, zodat zij meer leerden van de natuur, het omgaan met mensen, EHBO e.d. Er is een mooi cursusboek verschenen en nieuwe, herkenbare kleding voor de vrijwilligers aangeschaft. Ook werden een keetwagen en mobiele wagen gekocht, die worden ingezet tijdens evenementen. Het winnen van de prijs heeft er zeker voor gezorgd dat het project meer naamsbekendheid kreeg en het verstevigt de positie van het project in overleg met anderen. Het is een waardering voor het vele werk van alle vrijwilligers. Zij beschouwen de prijs als een echte opsteker en een **kwaliteitskeurmerk**.

7.2.3 Prijswinnaars 2013

In 2013 is er wederom een prijsvraag uitgeschreven. De opzet was dit jaar anders: er waren 3 prijzen van 25.000 euro en 5 prijzen van 5.000 euro. Dit om de finalisten ook allen winnaars te laten zijn en verder ontwikkeling te stimuleren. De winnaars van 2013 waren:

- Miljoenlijntje (hoofdprijs).
- De Groene Visite (hoofdprijs).
- Een dak boven het hoofd van meester Gert (hoofdprijs).
- Hotspot Hutspot.
- Vernieuwing van de Ossenbeemd.
- Egeltuin of tegeltuin.
- Blij met Bijen.
- Tuinen de Kaardebol.

7.3 Respons op de enquête

De gegevens hebben betrekking op de deelnemers van de enquête (36% van de deelnemers aan de prijsvraag in 2012; 20 mensen totaal). De vragen die we stelden aan de prijsvraag-deelnemers waren voor een deel hetzelfde als die voor de aanvragers van de vouchers. Echter, omdat het middel prijsvraag een heel andere manier is om vrijwilligerswerk te stimuleren dan de vouchers, behandelen we de respons gescheiden.

7.4 Prijsvraagprojecten zowel in stad als platteland

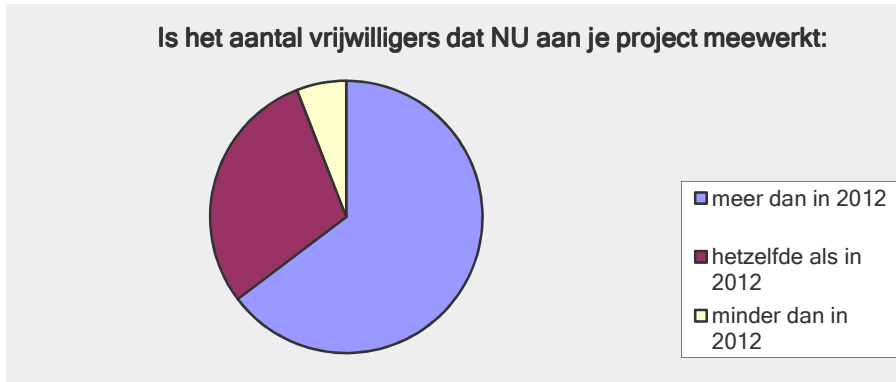
De projecten die meededen aan de prijsvraag bevonden zich vooral in de stedelijke invloedssfeer (50%); het gaat vooral om moestuinprojecten, 35% van de projecten betrof het buitengebied, denk dan vooral aan landschapsbeheerprojecten; daarnaast bevond 15% zich zowel in de stad als het platteland. Hier gaat het vooral om projecten die mensen willen stimuleren om natuurvriendelijke maatregelen te nemen in de eigen leefomgeving. De meeste ingezonden projecten lopen nu nog (85%), één is succesvol afgerond (5%) en een klein gedeelte voortijdig gestopt (10%). De prijswinnende projecten uit 2012 en 2013 lopen alle nog.

7.5 Het aantal vrijwilligers en hun betrokkenheid

Bij de 20 prijsvraagprojecten die reageerden op de enquête zijn nu ongeveer 550 vrijwilligers actief betrokken. Doortrekkend naar 100% is de schatting dat **circa 1.500 mensen** betrokken zijn de projecten die werden ingediend voor de prijsvraag. Bij de meeste projecten is het aantal vrijwilligers dat meedoet het afgelopen jaar gegroeid. Van de 'groei' geeft 45% aan dat deze groei

van het aantal vrijwilligers helemaal of mede dankzij Groen en Doen komt; de anderen geven aan dat ze dat niet weten, of dat er andere redenen zijn voor de groei.

Het meedoen aan de prijsvraag leidde bij 70% van de projecten tot meer betrokkenheid bij de vrijwilligers, de mate waarin varieert per project. De mensen die aangeven dat deelname niet tot grotere betrokkenheid leidde, noemden onder meer dat het niet winnen van de prijs demotiverend werkte. Mensen besteden veel aandacht en tijd aan het meedoen.

7.6 Activering van zowel ervaren als nieuwe vrijwilligers

Van de projecten geeft 75% aan dat ze ook mensen hebben weten te betrekken die voorheen niets met natuur en landschap hadden. Een deel daarvan is nu als groene vrijwilliger actief geworden: bij het prijsvraagproject zelf (73%) of op een andere plek (33%). Ook gaf 60% van de deelnemers aan dat veel mensen kwamen kijken bij hun project en daar heel enthousiast van werden. Bijna alle projecten hebben meer bekendheid gegenereerd voor hun project door deelname aan de prijsvraag, vooral omdat ze stemmen moesten werven om een finaleplek te bemachtigen (71%). Ook publiciteit vanuit Groen en Doen wordt vaak genoemd (35%).

De respondenten schatten in dat zij ruim 20.000 mensen op hun project hebben geattendeerd (dus via pers, social media, excursies e.d. hebben bereikt). Als we deze lijn doortrekken naar 100% respons (dus de hele groep van 56 projecten), is de inschatting dat de deelnemers ruim 55.000 mensen hebben kunnen wijzen op hun projecten. De meeste respondenten geven aan dat hun project publicitaire aandacht heeft gehad: vooral via de eigen websites (81%) en websites van andere organisaties (50%). Voor ongeveer een derde deel geldt dat het project aandacht kreeg in lokale en regionale media (kranten, radio en tv).

7.7 Erkenning en waardering van vrijwilligers

Een belangrijke doelstelling van de regeling was het waarderen van vrijwilligerswerk. Bij de vouchers beantwoordde ruim 90% van de respondenten dat de regeling (veel) bijdraagt aan de waardering en erkenning als vrijwilliger. Bij de prijsvraag ligt dat iets lager: 76%, maar alsnog een hoog percentage.

Naast de waardering, vroegen we ook andere aspecten van Groen en Doen te beoordelen. De grootste groep vindt Groen en Doen laagdrempelig en een stimulans om nieuwe vrijwilligers te betrekken.

Groen en doen is: (prijsvraag)	Niet	Een beetje	Waar	Heel erg
Laagdrempelig	6%	24%	58%	12%
Waardering voor vrijwilligerswerk	6%	18%	58%	18%
Stimulans om nieuwe vrijwilligers te betrekken	18%	11%	53%	18%
Geeft meer bekendheid aan vrijwilligerswerk	-	24%	52%	24%
Laat brede variatie in vrijwilligerswerk zien	-	35%	35%	30%

7.8 Duurzaam effect

De meeste van de projecten die zijn ingediend voor de prijsvraag lopen nog. We weten echter niet in hoeverre dit te danken is, aan deelname aan de prijsvraag. De meeste ingediende projecten waren al gestart. De prijsvraag heeft het starten van het project niet veroorzaakt. Maar de publiciteit, die deelnemers hebben gegenereerd om zoveel mogelijk mensen te laten stemmen, heeft bijgedragen tot meer bekendheid van de projecten.

Een substantieel deel geeft aan dat er meer vrijwilligers zijn betrokken (65%) en dat het meedoen aan de prijsvraag in een aantal gevallen ook direct leidde tot meer vrijwilligers (bij 45% van de groeiers).

- *“Door via een andere weg over ons project te lezen, raakte men meer betrokken.”*
- *“Onze waterinventarisaties hebben meer deelnemers gekregen”*

Echter: er zijn ook mensen die hun project hebben ingediend voor de prijsvraag en voor wie de uitslag (het niet winnen van de prijs) echt teleurstellend was. Het is toch een klus om mee te doen aan een prijsvraag en stemmen te werven. En als je dan niet bij de winnaars hoort, kan een gevoel ontstaan als “voor niks zoveel energie in gestopt”. Maar deze houding is persoonsafhankelijk en er zijn ook deelnemers die aangeven dat ondanks dat ze niet in de finale kwamen, deelname aan de prijsvraag hen toch zeker wat heeft opgeleverd: niet in de laatste plaats meer vrijwilligers!

7.9 Redenen voor deelname prijsvraag en positieve uitstraling

Het kunnen winnen van een geldprijs was voor 94% van de respondenten een (zeer) belangrijke reden om mee te doen aan de prijsvraag. Het verkrijgen van publiciteit (94%) en het kunnen vinden van nieuwe vrijwilligers via Groen en Doen (88%) waren ook (zeer) belangrijke redenen voor deelname. Voor 65% was deelname aan de prijsvraag van Groen en Doen een graadmeter voor het draagvlak van het project: het werven van stemmen was voor hen een indicatie hoe belangrijk andere mensen hun project vinden. In totaal is er in 2012 circa 20.000 keer gestemd, in 2013 ongeveer 18.000 keer. Ter indicatie: dat is gemiddeld ruim 350 stemmen per project. En verder doorredenerend: de deelnemers aan de prijsvraag hebben bij velen de aandacht op hun project, op het vrijwilligerswerk in de natuur weten te vestigen. In hoeverre de positieve uitstraling over vrijwilligerswerk in de natuur daardoor positief is beïnvloed is niet zonder meer te zeggen. Maar je

mag er wel van uit gaan, dat de stemmers de projecten positief beoordelen, anders hadden ze sowieso niet de moeite genomen om te stemmen.

Voor 70% van de respondenten zijn de bovengenoemde verwachtingen ook uitgekomen (uiteraard geldt het winnen van de prijs alleen voor de twee winnaars). Het werven van stemmen werd door een aantal mensen bewerkelijk genoemd. Het haperen van de stemprocedure via de website in 2012 werd als lastig ervaren. In 2013 was het merendeel van de stemproblemen opgelost.

7.10 Samenwerking en betrokkenheid andere organisaties

Eén van de criteria waarop de prijsvraagprojecten werden beoordeeld was ‘samenwerking met andere organisaties’. Van de prijsvraagprojecten gaf 90% aan dat andere organisaties betrokken waren bij het project: gemeenten (67%), andere vrijwilligersorganisaties (47%), professionele organisaties op het gebied van natuur- en landschapsbeheer (47%), of anders (47%): denk aan scholen, zorgcentra, lokale boeren, woningbouwcorporaties, ZZP-ers en welzijnsorganisaties. Je kunt daarmee wel zeggen dat de vrijwilligersprojecten bijna nooit op zich zelf staan, maar midden in de samenleving.

Voor 40% van de respondenten gold dat meedoen aan de prijsvraag van Groen en Doen in hun voordeel werkte: mensen kregen daardoor makkelijker medewerking van een gemeente of andere organisaties. Het winnen van de prijs is door beide prijswinnaars nadrukkelijk genoemd als kwaliteitskeurmerk.

7.11 Suggesties van deelnemers aan de prijsvraag

De deelnemers van de prijsvraag vinden Groen en Doen een mooie regeling, die vrijwilligerswerk stimuleert en waardeert. Ook vanwege het landelijke karakter van de regeling, zet Groen en Doen het vrijwilligerswerk in de spotlights.

Wat vinden de Groen en Doen'ers ?

“Groen en Doen stimuleert groen vrijwilligerswerk op een zeer laagdrempelige, uitnodigende en aantrekkelijke manier”

“De financiële incentive is van hele grote waarde. Dat uit zich vooral in de vouchers.”

Over de organisatie van de prijsvraag laten mensen zich kritischer uit. Net zoals bij de vouchers, bleek ook hier in 2012 de haperende website lastig. Met name in de stemprocedure hebben mensen dat als vervelend ervaren. In 2013 is hierin verbetering aangebracht.

Een suggestie die we meermalen hoorde was meer doen aan kennisontwikkeling en kennisoverdracht. De opgedane ervaring in projecten kan van grote waarde zijn voor startende projecten. Ook voorbeeldprojecten en een vraag- en antwoordmodule op de site zou waardevol zijn. Denk bijvoorbeeld aan inhoudelijke kennis (hoe beheer je een bepaald type landschap of wat is permacultuur), maar ook procesmatig. Veel (startende) groene initiatieven lopen dezelfde weg en krijgen ook gedurende de rit te maken met dezelfde vragen. Voorbeelden zijn: hebben we een rechtspersoon nodig en zo ja, welke? Hoe houd je de energie bij vrijwilligers vast? Hoe zet je social media handig en efficiënt in? Horen hoe collega vrijwilligers dit oplossen is heel behulpzaam.

8 RESULTATEN ZES LANDELIJKE GROENE ORGANISATIES

8.1 Omvang input

De projectplannen Groen en Doen 2012 zijn uitgevoerd door 27 landelijke en provinciale natuur-, landschapsbeheer- en soortenbeschermende organisaties. Groen en Doen 2012 bestond uiteindelijk uit 372 activiteiten: cursussen, opleidingen, instructiedagen, praktijkdagen, excursies en het ontwikkelen van opleidingsmateriaal voor vrijwilligerswerk in natuur en landschap. In totaal zijn 285 berichten rond Groen en Doen 2012 verstuurd via diverse media: websites, twitter, facebook, nieuwsbrieven, uitnodigingen enzovoort.

Aan de uitvoering van Groen en Doen 2013 nemen 26 organisaties deel en vindt plaats in 2014. Op basis van de voorliggende projecten zijn er circa 250 activiteiten gepland. Mede op basis van de ervaringen in Groen en Doen 2012 gaan we er vanuit dat het uiteindelijke aantal activiteiten ruim boven de 350 zal uitkomen.

	Groen en Doen 2012 (realisatie)	Groen en Doen 2013 (raming)
Aantal participerende organisaties	27	26
Aantal activiteiten	372	>350
Aantal mediaberichten	285	Moet nog starten

8.2 Omvang outcome

Door de berichten over activiteiten van Groen en Doen 2012 zijn in totaal minstens 40.000 mensen, maar waarschijnlijk een veelvoud (maximaal 440.000) bereikt. De grote spreiding komt doordat enkele acties landelijke media-aandacht hebben gekregen. Daarbij is mogelijk wel het bereik groot, maar het doordringend effect wat minder dan een artikel in een tijdschrift. In totaal hebben bijna 6.000 vrijwilligers deelgenomen aan activiteiten waarvan ruim 1.200 nieuwe vrijwilligers. De ambitie voor 2013 is om dit aantal te verhogen.

	Groen en Doen 2012 (realisatie)	Groen en Doen 2013 (raming)
Aantal bereikte mensen	40.000 - 440.000	Nog niet bekend
Aantal deelnemers	Circa 6.000	7.500
Waarvan aantal nieuwe vrijwilligers	Circa 1.200 (=20%)	1.500

8.3 Respons

De enquête is op 21 oktober 2013 gepubliceerd op internet. Direct daarna zijn de deelnemende organisaties geïnformeerd en verzocht om de mail met de oproep voor het invullen van de enquête door te sturen naar de circa 6.000 deelnemers aan activiteiten van Groen en Doen 2012. Uiteindelijk hebben begin december 110 deelnemers de enquête ingevuld (2%). De verklaring voor deze lage respons is dat de zes landelijke organisaties alleen indirect (via regionale, dan wel provinciale afdelingen) contact hebben met deelnemers en zelf daarom geen e-mailadressen hebben van de deelnemers aan activiteiten, in tegenstelling tot GreenWish voor het andere traject. Ook de individuele organisaties hebben niet alle mailadressen van deelnemers, omdat die niet altijd

worden gevraagd bij de opgave voor activiteiten. Bovendien heeft deelname aan de activiteiten van Groen en Doen 2012 deels ook al minstens 6 en soms 12 maanden terug plaatsgevonden. Door de lage respons kunnen de reacties niet echt representatief genoemd worden, maar het aantal is wel voldoende om toch een indruk te geven hoe deelnemers de activiteiten van Groen en Doen 2012 hebben ervaren.

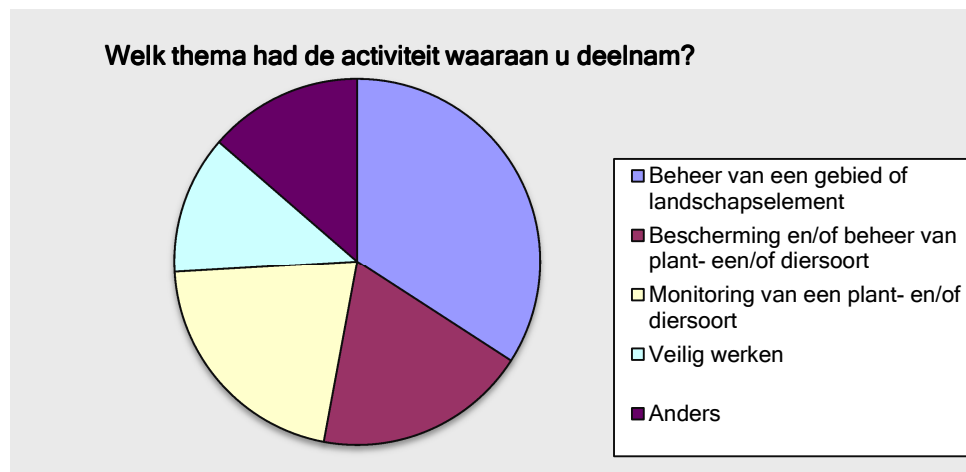
8.4 Thema van de activiteiten

We vroegen de mensen naar de duur en het thema van de activiteit(en) waaraan zij deelnamen. Circa 60% van de respondenten volgde een theoretische cursus; de helft volgde een eendaagse cursus, de andere helft een meerdaagse cursus. Bijna evenveel mensen namen deel aan een praktische instructie op locatie.

Circa 45% van de activiteiten die de respondenten volgden, betrof een opleiding gericht op beheer van een gebied of landschapselement. Bijna 30% van de cursussen van respondenten betrof monitoring van soorten en circa 16% ging over veilig werken. In de categorie 'Anders' noemden respondenten een aantal keer de cursus eikenhakhout-brigade.

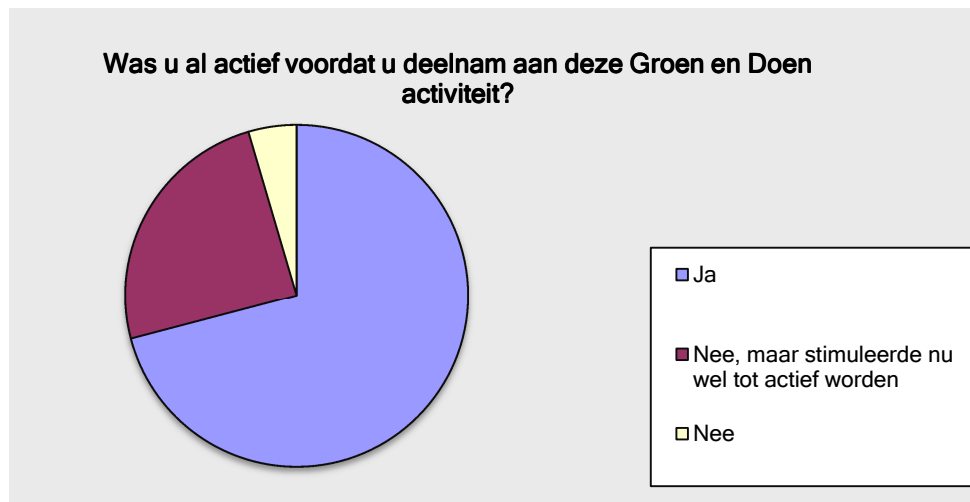
Een greep uit de gevolgde opleidingen en andere activiteiten:

Cursus jonge aanwas bij uilen, cursus begrijp het boerenbedrijf voor weidevogelbescherming, cursus Meetnet Urbane Soorten, cursus padden en poelen, cursus loopkeveronderzoek, opfris-cursus Broedvogel Monitoring Protocol, cursus Veilig de boom in, informatieavond Vliegend hert, cursus fruitbomen snoeien, cursus eikenhakhout-brigade, cursus weidevogelbeheer, cursus weidevogelmonitoring, cursus diervriendelijk maken van tuinen, cursus werken met groepen, enzovoort.

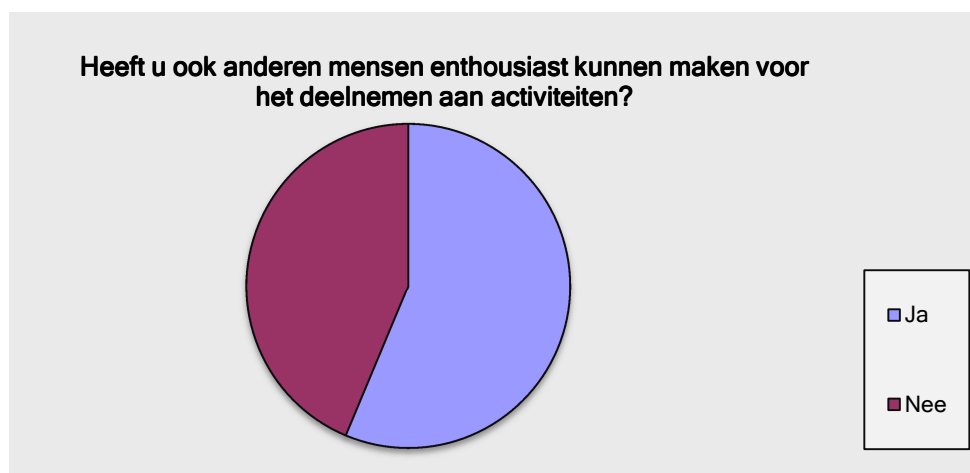
8.5 Activering van zowel ervaren als nieuwe vrijwilligers

De meeste respondenten (70,9%) geven aan al actief te zijn bij een van de landelijke groene vrijwilligersorganisaties. Dat is logisch, want de organisaties zetten de opleidingen en andere activiteiten ook uit naar het eigen netwerk van vrijwilligersgroepen. Daarnaast worden in lokale media aankondigingen geplaatst en nieuwsberichten op websites gezet, waardoor ook nog niet-actieve mensen kennis kunnen nemen van de op stapel staande activiteiten. Een relatief groot deel van de respondenten die nog niet actief waren, geeft aan dat de activiteit hen stimuleerde om actief te worden.

8.6 Enthousiasmeren van anderen

Ruim de helft van de respondenten maakte mensen in hun omgeving enthousiast voor deelname aan de activiteit. Het merendeel van die respondenten kon aangeven dat zij in totaal 228 andere mensen tot deelname heeft weten te motiveren. De mond-tot-mond reclame is dus een belangrijk en effectief middel voor lokale groepen om meer vrijwilligers te activeren. Volgens de respondenten kregen de nieuwe vrijwilligers daardoor meer kennis over natuur en landschap, raakten ze ook zelf meer overtuigd van het belang van natuur en landschap en zijn ze daardoor zelf ook vrijwilligerswerk gaan doen

8.7 Duurzame effect van het geleerde

Ruim 80% van de respondenten bracht het geleerde direct in de praktijk. Ruim 50% zelfs meerdere keren. Circa 20% van de mensen bracht het geleerde niet in de praktijk. De helft van die respondenten geeft daarbij een oorzaak aan: deels omdat het project werd gestopt en deels omdat de activiteit onvoldoende aansloot bij het vrijwilligerswerk.

Heel concrete zaken zoals het leren om beter contact te leggen met boeren, het veiliger te kunnen werken met ladders en zagen, een snoeicursus, enzovoort, blijken heel geschikt om direct toe te passen in de praktijk. Maar ook meer kennis over soorten kon direct worden toegepast bij het monitoren van die soorten en het uitvoeren van onderzoek.

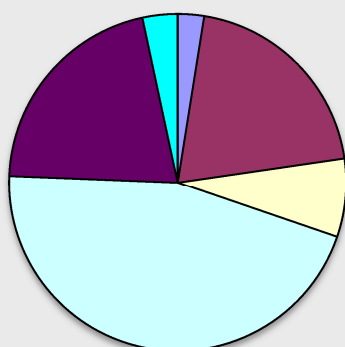
8.8 Aansluiting bij vrijwilligersgroep

De meeste reacties (90 van de 110) zijn positief, want veel mensen zijn al lid van een lokale vrijwilligersgroep. Het belangrijkste argument om zich aan te sluiten bij een vrijwilligersgroep is dat men het fijn vindt om gezamenlijk het landschap op te knappen. Ander belangrijk argument is: het kunnen aankloppen voor informatie over beheer. Door samen bezig te zijn, zijn er meer deskundigen in de groep en wordt er meer bereikt volgens de respondenten.

Voordelen aansluiting bij groep:

- *“Het is fijn om samen buiten te zijn en iets voor de natuur te doen.”*
- *“Door samen de eigen openbare omgeving op te knappen verbetert de leefbaarheid van ons dorp.”*
- *“Ik leer veel van ervaren mensen en samen werken is leuk.”*
- *“Ik vind de sociale contacten fijn.”*
- *“Het is gezellig en je leert van elkaar.”*
- *“In groepsverband kun je meer betekenen voor projecten en daarbij geniet je van saamhorigheid.”*
- *“Samenwerken aan hetzelfde doel werkt stimulerend.”*

Ziet u voordelen om lid van een vrijwilligersgroep te zijn en zo ja welke?

- Ja want ik krijg voorlichting over veilig werken
- Ja want ik kan altijd aankloppen voor informatie over beheer
- Ja want ik heb nu aanvullende WA-verzekering via de groep
- Ja want het is fijn om gezamenlijk het landschap op te knappen
- Ja want
- Nee want

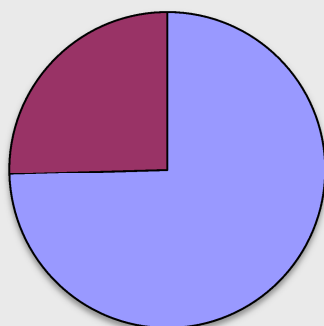
8.9 Toegenomen betrokkenheid

De meeste respondenten (74,5%) geven aan dat hun betrokkenheid wel is gegroeid dankzij de Groen en Doen-activiteiten:

- *“Hoe meer je weet, hoe boeiender het wordt.”*
- *“Het ontmoeten van andere vrijwilligers inspireert.”*
- *“Het gaf meer inzicht in het functioneren van het agrarisch bedrijf.”*
- *“Ja, ik stimuleer nu ook scholen om natuurgebieden te adopteren.”*
- *“Meer begrip voor de problemen waarmee beheer kampt.”*
- *“Zo wordt het natuurgebied meer iets ook van jezelf, het verhoogt de belevingswaarde.”*
- *“Mede daardoor doe ik nu ook monitoring van vlinders.”*
- *“Je netwerk wordt groter en er volgen dus meer activiteiten.”*
- *“Ik kijk nu kritischer naar het beheer van boomgaarden.”*
- *“Je hoort de reden waarom iets moest gebeuren.”*

Een deel van de mensen (25,6%) geeft aan dat hun betrokkenheid niet is gegroeid door deelname aan Groen en Doen-activiteiten. In tweederde van de gevallen was men namelijk al zeer betrokken. Een uiterst voorbeeld: ***“Als medewerker van Staatsbosbeheer en als opgeleid bosbouwer en als hobby-houthakker en met mijn bosbouwverleden, lijkt mij een verder vergroeien met natuur en landschap moeilijk.”***

Vind u dat uw betrokkenheid bij natuur en landschap is gegroeid door deel te nemen aan Groen en Doen activiteit(en)?

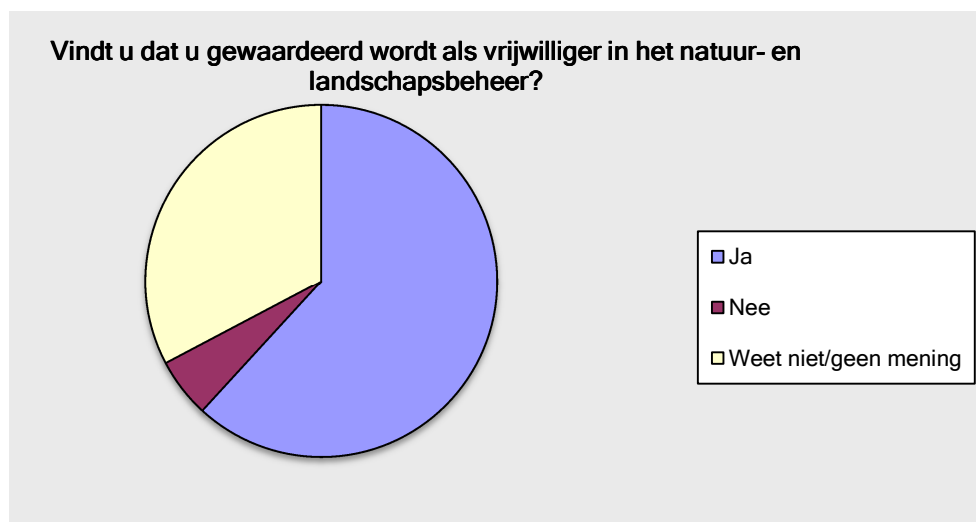

- Ja
- Nee

8.10 Waardering als vrijwilliger

Ruim 60% van de respondenten voelt zich gewaardeerd als vrijwilligers in het natuur- en landschapsbeheer. Een klein percentage (5,5%) vindt van niet en een relatief groot deel (32,7%) weet het niet of heeft geen mening. De positieve reacties komen deels voort uit waardering binnen de eigen kring van de vrijwilligersgroep, dan wel de overkoepelende groene organisaties. Deels komt er ook veel waardering van 'de omgeving'. De wijze waarop die waardering wordt ontvangen, kent vele gedaanten: van een schouderklopje tot een rondleiding in een landhuis. Er zijn echter ook vrijwilligers die aangeven dat ze het daarvoor niet doen, maar puur voor de natuur en het landschap zelf. Een aantal quotes:

- *“Ik krijg regelmatig positieve reacties uit het veld.”*
- *“De buitenwacht laat zich er positief over uit.”*
- *“Ja, door opmerkingen uit mijn omgeving.”*
- *“Ik voel me gezien. Kopje koffie met ... is als vrijwilliger altijd een leuke waardering.”*
- *“Professionals zijn altijd bereikbaar en als ik iets wil kan ik mee.”*
- *“Ik ben in mijn werkzame leven nooit zo gewaardeerd (behalve loon) als nu ik vrijwilliger ben (nee, dit zegt niets over mijn arbeidsverleden).”*
- *“Landschap Overijssel doet er alles aan om mij deskundig en goed gefaciliteerd aan de slag te laten gaan. En dan weet ik dat zij vrijwilligerswerk waarderen en serieus nemen.”*

8.11 Positieve uitstraling

Circa tweederde van de respondenten vindt dat waarderen van vrijwilligers een positief effect heeft op het vrijwilligerswerk voor natuur- en landschapsbeheer. Men ervaart een gevoel van tevredenheid, waardering en goedkeuring van de activiteiten. Vrijwilligerswerk zonder waardering leidt tot verlies van motivatie en daarmee tot afhaken van vrijwilligers. De positieve waardering leidt ook tot mond-tot-mond reclame om weer nieuwe medevrijwilligers te werven. In een enkel geval klinkt er in de reacties ook wel iets door dat vrijwilligerswerk teveel als vanzelfsprekend wordt ervaren. Een aantal quotes:

- *“Ieder heeft een schouderklopje nodig.”*
- *“Dit stemt tot tevredenheid en zodoende tot het uitdragen van de goede ervaringen.”*
- *“Geeft positieve energie en je doet nog iets voor een ander.”*
- *“Het geeft je het gevoel iets te dragen, nuttig te zijn.”*

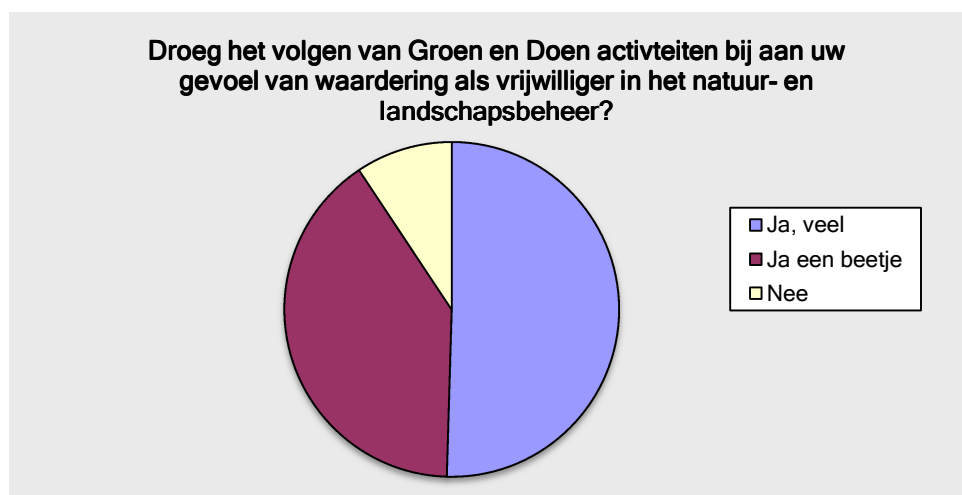
- “Ja, want ik vind dat vrijwilligerswerk teveel als vanzelfsprekend wordt ervaren.”
- “Je neemt er daardoor toch weer een activiteit bij.”
- “Natuurlijk, ik ga met plezier aan de slag.”
- “Nee, want dat is niet voor mij de belangrijkste reden. De natuur geeft mij alleen al voldoening.”

8.12 Bijdrage Groen en Doen-activiteiten aan gevoel van waardering

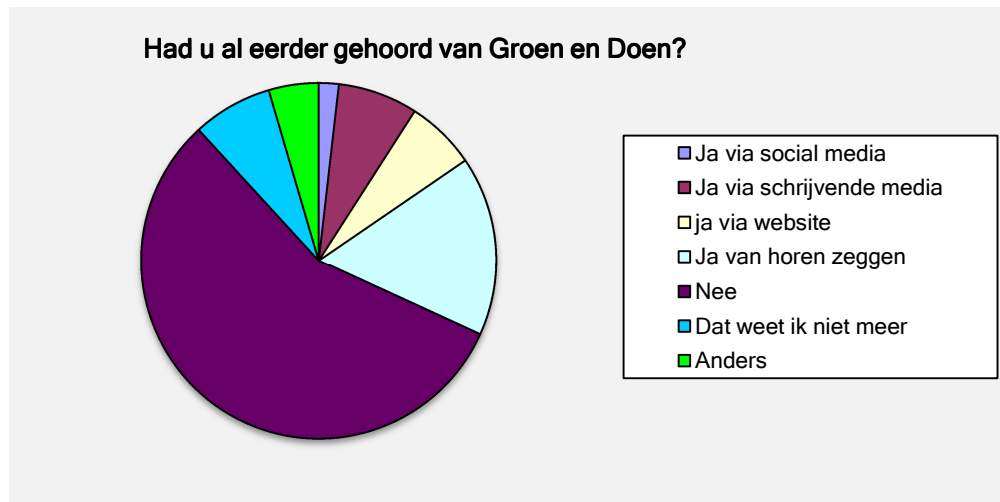
Ruim 90% van de respondenten vindt dat het volgen van Groen en Doen-activiteiten heeft bijgedragen aan het eigen gevoel van waardering als vrijwilliger in natuur- en landschapsbeheer. Ruim de helft had dat gevoel in sterke mate, iets minder dan de helft had dat een beetje. Vrijwilligers die aangeven dat gevoel niet te hebben, hadden dat gevoel al of gaven aan dat erkenning niet de drive is die hen motiveert. Enkele quotes van deelnemers:

- “Het is erg fijn als vrijwilligerswerk wordt gewaardeerd.”
- “Er spreekt waardering uit en het maakt je sterker in je gesprek met mensen die er meer over willen weten.”
- “Erkenning vormt niet mijn drive; erkenning voor en van de vrijwilligers in mijn werkgroepje vind ik wel belangrijk.”
- “Ook de boeren werken steeds vaker mee met het beschermen van weidevogels.”
- “Het is een stimulans voor je eigen gevoel van verantwoordelijkheid.”
- “Eigenlijk gewoon JA.”

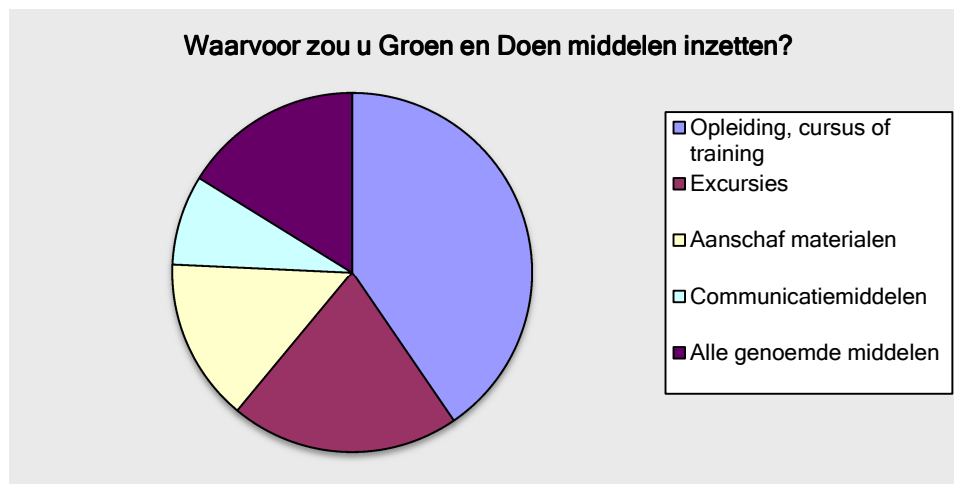
8.13 Bekendheid Groen en Doen

Het merendeel van de respondenten had voor het deelnemen van de activiteit nog niet eerder gehoord van Groen en Doen. Bijna 40% had dat wel en dat kwam dan vooral via een verscheidenheid aan kanalen: vooral van horen zeggen, dus mond-tot-mond reclame, via kranten en tijdschriften en via websites.

8.14 Suggesties van deelnemers aan Groen en Doen-activiteiten van de landelijke vrijwilligersorganisaties

Ruim 50% van de reacties bevat de bevestiging ook bij de volgende ronde weer mee te willen doen aan een Groen en Doen-activiteit. Ruim 40% weet het nog niet; het zal liggen aan de onderwerpen die worden aangeboden bij te geven opleidingen en het type activiteiten dat wordt georganiseerd. Als bestemming voor nieuwe Groen en Doen-gelden, geven de meeste respondenten het advies dit te besteden aan het organiseren van opleidingen en cursussen. Het besteden van middelen aan communicatie scoort het laagst (11x). Het organiseren van excursies scoort hoog (28x), net als de aanschaf of huur van materialen (20x). Maar bijna even vaak (22x) vindt men dat alle opties even belangrijk zijn.

9 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

9.1 Conclusies

Groen en Doen is een succes en heeft veel mensen in beweging gebracht voor een groenere omgeving. Vrijwilligerswerk in de natuur wordt leuker en aantrekkelijker. Het wordt mensen makkelijker gemaakt, en dat wordt zeer gewaardeerd. Groen en Doen steekt vrijwilligerswerk in de natuur in een nieuw jasje en zorgt voor een **positievere uitstraling**. Het verandert de beeldvorming over vrijwillig actief zijn in groen en landschap.

De landelijke groene vrijwilligersorganisaties hebben in 2012 bijna 400 lokale activiteiten georganiseerd waaraan bijna 6.000 vrijwilligers deelnamen, waarvan ruim 1.200 nieuwe vrijwilligers². Deze nieuwe vrijwilligers kwamen vooral in aanraking met de activiteiten via al actieve vrijwilligers en pers- en andere mediaberichten.

Vooraf de mogelijkheid om op een laagdrempelige manier geld te krijgen via de vouchers, was een schot in de roos. Door heel Nederland hebben meer dan 10.000 vrijwilligers zich in 2012 - ondersteund via vouchers en prijsvraag - ingezet in zo'n 1.400 prachtige projecten. In totaal heeft Groen en Doen in 2012 minimaal 16.000 vrijwilligers actief bereikt met een opleiding of activiteit, waarvan ruim 6.000 mensen die niet eerder (heel) actief waren als vrijwilliger in natuur en landschap.

Ruim tweederde van de deelnemers (of het nu voucheraanvragers, deelnemers aan de prijsvraag of een van de opleidingsactiviteiten van de landelijke groene vrijwilligersorganisaties waren), voelt zich door deelname aan Groen en Doen meer **betrokken bij natuur**. Dit geldt vooral voor vrijwilligers die nog niet zo actief waren of die voor het eerst als vrijwilliger meededen aan een activiteit of een eigen initiatief ontplooiden. De meer doorgewinterde natuurvrijwilliger voelt zich al heel betrokken bij natuur, vanuit deze liefde zijn zij namelijk al zo lang actief!

Groen en Doen was een welkom **steuntje in de rug**. Dankzij de Groen en Doen-middelen konden de zes landelijke groene vrijwilligersorganisaties nu opleidingsactiviteiten voor vrijwilligers organiseren die anders niet gerealiseerd hadden kunnen worden. Ook konden particulieren nu zelf hun kennisniveau verhogen door een voucher in te zetten voor een door hen zelf gekozen opleiding of activiteit. De deelnemers aan alle Groen en Doen-activiteiten voelen zich zeer gewaardeerd en hebben samengewerkt voor meer natuur en landschap. Dit straalt af op de overheid en geeft op een nieuwe manier vorm aan **burgerparticipatie**.

- *“Burgerparticipatie wordt door Groen en Doen niet opgelegd, maar geeft juist de benodigde input om mensen bewust te maken van hun eigen kwaliteiten ten aanzien van het behoud en het omgaan met de natuur.”*
- *“Op deze manier leg je meer verantwoordelijk daar waar die kan liggen. Bij de vrijwilligersorganisaties zelf. Dit is tevens een behapbaar bedrag, laagdrempelig en behapbaar voor velen. Tevens weinig fraudegevoelig.”*

² Het is niet vreemd dat de meeste deelnemers aan de activiteiten van de landelijke groene vrijwilligersorganisaties al betrokken zijn bij natuur en landschap, want de werving voor deelnemers door de landelijke groene vrijwilligersorganisaties gebeurt onder andere ook onder de reeds actieve vrijwilligers.

- *“Ik heb ook anderen ontmoet die een voucher hadden aangevraagd. En ook mensen die blij verrast waren door dit stimulerende initiatief van de overheid.”*
- *“Natuurlijk werken aan een duurzame en gezonde toekomst. Mensen leren gezond bewegen, beleven van en sociaal plezier geven in natuur en landschap. De natuur als motor voor participatie.”*

De meeste mensen die een opleiding hebben gedaan via Groen en Doen gaan door en blijven zich ook in de toekomst inzetten! **Het geleerde wordt duurzaam in praktijk gebracht!**

- *“We hebben onze kennis doorgegeven aan kinderen en hun ouders. In totaal deden zo’n 100 mensen mee!”*
- *“In en om het huis ben ik veel bewuster bezig met structuren en beplanting. Ik overweeg deelname aan bijvoorbeeld een brigade die knotwilgen in stand houdt.”*

Het uitvoeren van de Groen en Doen-regeling in twee componenten (namelijk één voor particulieren en één voor landelijke organisaties) is goed uitgekapt. Vooral via de vouchers is een nieuwe doelgroep bereikt. Dat er tussen de twee groepen **kruisbestuiving** is ontstaan, komt van twee kanten. De zes landelijke groene vrijwilligersorganisaties hebben actief bijgedragen aan het verspreiden van de persberichten en het bekend maken van de regeling. Het effect is vooral goed zichtbaar vanuit de hoek van de particulieren. Van zowel de voucheraanvragers als mensen die werken aan de prijsvraagprojecten geeft meer dan de helft aan, dat zij contact hebben gelegd met een van de zes landelijke groene vrijwilligersorganisaties en nog eens dertig procent overweegt dit. Niet om hun eigen project ‘op te geven’ en te switchen naar een van de organisaties, maar om gebruik te maken van de kennis en ervaring die bij deze clubs aanwezig is en samen te werken waar mogelijk. Beide versterken elkaar en er is geen sprake van concurrentie.

“Ik denk dat Groen en Doen zeker stimuleert om meer bottom up initiatieven van de grond te krijgen. Toch moet ik eerlijk zijn dat ik het zelf bijvoorbeeld betreurt dat Landschapsbeheer Zuid-Holland aan het einde van het jaar wordt opgeheven. Volgens mij zou ik liever willen dat zij een grotere subsidie krijgen en minder geld naar Groen en Doen gaat, als hiermee hun continuïteit gewaarborgd zou zijn. Landschapsbeheer Zuid-Holland was in onze provincie een belangrijke motor en stimulant voor vrijwilligerswerk in het groen en was hier super enthousiast mee bezig.”

Mensen blijken graag opgenomen te zijn in een lokale vrijwilligersgroep zodat men samen met anderen kan werken aan natuur en landschap. Dat **samengevoel** is belangrijk voor vrijwilligers in natuur en landschap. Waardering van medevrijwilligers, maar ook van de faciliterende organisaties en zeker ook van buitenstaanders (‘de omgeving’), blijkt een belangrijk positief effect te hebben op de betrokkenheid van vrijwilligers. Nieuwe vrijwilligers worden vaak lid of onderdeel van een lokale vrijwilligersgroep. Door **ondersteuning van deze vrijwilligersgroepen door een landelijke of provinciale/regionale organisatie**, wordt de inzet van vrijwilligers verduurzaamd. Dat perspectief is er ook voor de aanvragers van de vouchers die zich actief hebben ingezet voor natuur en landschap. Goed om te weten is dat in Nederland 100.000 vrijwilligers door de zes landelijke groene vrijwilligersorganisaties worden ondersteund bij hun vrijwillige inzet voor een mooier Nederland.

Het nieuwe van Groen en Doen is dat de voucher-regeling werkt vanuit het **principe van vertrouwen in plaats van controle**. Het laagdrempelige karakter is uniek. Particulieren voelen zich via een

kleine financiële impuls gesterkt en gewaardeerd. Veel mensen spraken zich daar positief en blij verrast over uit. Mensen hoefden geen uitgebreide plannen te uploaden, geen uitgebreide financiële verantwoording af te leggen. Er is alleen sociale controle: je naam en adresgegevens staan op de site en je blogt over je initiatief. Het aantal blogs is groot. Door te vertrouwen op mensen en door de sociale controle konden de organisatiekosten laag blijven. En er zijn geen meldingen geweest van misbruik. Het blijkt dat GreenWish in staat is om zeer laagdrempelig contact te onderhouden met de doelgroep. Hierdoor zijn de vrijwilligers bereikt nooit zelf een aanvraag bij het Ministerie van Economische Zaken zouden indienen. Het aanvraagproces was eenvoudig en ondanks dat vele aanvragers geen subsidie konden krijgen heeft dit niet tot bezwaren geleid. Er is geen enkel bezwaar ingediend.

Meer dan 16.000 mensen hebben zich – in 2012 – met ondersteuning van Groen en Doen ingezet voor natuur en landschap. De verwachting is dat aantal in 2013 nog iets hoger zal liggen (vanwege het hogere aantal vouchers dat is uitgegeven in 2013). De meeste mensen blijven dat doen en het gaat in verreweg de meeste gevallen om meer dan ‘een paar uurtjes’ per jaar. **Investeren in vrijwilligers loont!**

- *“Misschien is wel aardig voor u om te weten dat we met onze werkgroep van 6 mensen in 2013 al 320 uur gewerkt hebben aan het ‘Natuurpad Volg de das’ in Velden.”*
- *“Ik denk dat elke euro die er geïnvesteerd werd/wordt meerdere keren terug wordt verdiend voor de natuur. Geschoolde vrijwilligers kunnen beter meepraten met de organisaties/gemeentes en ik weet zeker dat ze gemotiveerder zijn!”*

Stel dat iedere nieuwe vrijwilliger vanaf nu jaarlijks gemiddeld 6 dagen steekt in zijn of haar project (een aanname die we op basis van de ingevulde enquêtes rustig durven te doen), dan zou het - voor de 6.000 nieuwe mensen die via Groen en Doen bij natuur betrokken zijn - jaarlijks gaan om 36.000 werkdagen vrijwilligerswerk. Dat is pure winst voor natuur en landschap.

Tot slot: natuur, midden in de samenleving!

In Nederland zijn veel mensen zeer begaan met natuur. Het feit dat een film als de Nieuwe Wildernis (over de Oostvaardersplassen) nu al meer dan 600.000 mensen naar de bioscoop heeft getrokken, laat zien dat natuur appelleert aan een soort verlangen. Het succes van Groen en Doen onderstreept dat ook.

Als je nu, bijna anderhalf jaar later kijkt, naar wat er allemaal is gerealiseerd, kun je niet anders concluderen dan dat het kan: mensen de ruimte en het vertrouwen geven om op hun eigen manier bij te dragen aan een mooier Nederland!

“Groen en Doen heeft mij echt vertrouwder gemaakt met de natuur”

9.2 Aanbevelingen

Groen en Doen is succesvol en geslaagd in de opzet: vrijwilligers voelen zich gewaardeerd, er zijn nieuwe vrijwilligers betrokken geraakt bij natuur, er is samengewerkt – onderling – en met andere partijen in de samenleving: verzorgingshuizen, gemeenten, scholen, kinderdagverblijven etc. De drietrapsopzet bleek goed te werken: vouchers, opleidingsactiviteiten door de zes landelijke organisaties en de prijsvraag vertoonden een onderlinge samenhang. Met name het kunnen verkrijgen van vouchers heeft bijzonder stimulerend gewerkt voor mensen om een eigen groen project aan te pakken.

Terugkijkend op twee jaar Groen en Doen zien wij een aantal verbeterpunten, waarvan wij denken dat zij kunnen bijdragen aan nog meer succes.

- Meer publiciteit: in ieder geval meer nieuwe kanalen benutten
- Ruimte voor kennisdelen en ervaringen uitwisselen: Groen Bruist
- Betere spreiding door het jaar heen van vouchers en prijsvraag
- Herijken verdeling vouchers: meer diversiteit
- Herijken opzet prijsvraag zodat de indieners er meer aan hebben
- Meer aandacht voor kruisbestuiving tussen voucheraanvragers en de zes landelijke organisaties
- Energie vasthouden op het platform van Groen en Doen
- Lokale overheden betrekken
- Verduurzamen maatschappelijke impact van Groen en Doen

Publiciteit

Voor het werven van voucher aanvragers of deelnemers aan de prijsvraag was de hoeveelheid publiciteit op zich voldoende. In beide jaren waren alle vouchers al aangevraagd, voordat de aanvraagtermijn was verstreken. Aan de opleidingsactiviteiten van de zes landelijke groene vrijwilligersorganisaties deden gemiddeld 15 vrijwilligers mee per activiteit. Dat is op zich een mooi resultaat. Maar door de publiciteit ook te richten op nieuwe kanalen kunnen ook andere, nog niet (zo) betrokken mensen beter bereikt en gestimuleerd worden. Een prachtig voorbeeld is het project 10.000 Hours (deelnemer aan de prijsvraag in 2013, geen finalist). Zij gebruiken de PR kanalen van dance festival bezoekers (jongeren) en koppelen daar met succes vrijwilligersactiviteiten aan, zoals vrijwilligerswerk in het groen via Landschap Noord-Holland. Of denk bijvoorbeeld aan meer samenwerking met verzorgingshuizen, scholen of jongerenbewegingen als Jong Nederland.

Groen en Doen is specifiek gericht op opleidingsactiviteiten. Zo is het ook in de communicatie altijd verwoord. Natuurlijk is er daarbinnen ook ruimte om materialen te maken of aan te schaffen, die voor de opleidingen nodig zijn. Of kunnen Groen en Doen gelden worden gebruikt om bijvoorbeeld deskundigen met noodzakelijke expertise uit te nodigen. In de communicatie zou dit wellicht beter kunnen worden uitgezet. Bij het woord “opleidingen” denken mensen wellicht te snel dat hun activiteit niet in aanmerking komt voor Groen en Doen. Overigens een belangrijke notie is dat lokale initiatieven óók behoefte hebben aan gereedschap en veiligheidsmiddelen. Lokale groepen zouden hierin voorzien moeten kunnen worden. Dat is nu vanuit Groen en Doen niet mogelijk, mede vanwege het Europese beleid op staatssteun, maar wel een aandachtspunt.

Ruimte voor kennis delen en ervaringen uitwisselen: Groen Bruist

Er zit veel energie en ervaring onder de Groen en Doeners. Tegelijkertijd is er ook een grote kennisbehoefte. Uit de respons op de enquête kwam geregeld de suggestie “doe meer met kennisde-

len”. Dat is een waardevolle suggestie. Ook om de energie vast te houden. Je zou bijvoorbeeld kunnen denken aan een jaarlijkse Groen en Doen dag. Dit zou een dag in het voorjaar kunnen zijn, waar mensen hun eigen projecten “openstellen”, zelf mensen uitnodigen en vertellen waar ze mee bezig zijn. Met een klein bedrag (bijvoorbeeld 100 euro voor organisatiekosten) en een format voor een persbericht gaan de deelnemers zelf hun open dag organiseren onder de vlag van Groen en Doen. Dit kunnen voucherdeelnemers zijn, die hun eigen project openstellen, of deelnemers aan de prijsvraag. Maar ook groene vrijwilligers die zijn aangesloten bij de zes landelijke groene organisaties kunnen uiteraard mee doen. Doel van deze dag zou zijn: ervaringen uitwisselen en het vinden van weer nieuwe vrijwilligers. Deze dag wordt bij voorkeur gekoppeld aan lopende activiteiten, bijvoorbeeld een natuurebelevingsdag in het voorjaar als Fete de la Nature, in aanvulling op de Natuurwerkdag die Landschapsbeheer Nederland elk jaar in november organiseert.

Voor het uitwisselen van kennis en ervaringen op specifieke thema’s kun je dan bijvoorbeeld op een aantal locaties een “themamoment” organiseren: bijvoorbeeld “moestuinen in de stad”, of “hoe betrek ik jongeren bij mijn project. Hier zou je gericht locaties voor kunnen zoeken (vanuit het enorme bestand dat inmiddels is opgebouwd). Door deze uitwisseling niet op 1 dag op 1 centrale plek te doen, maar verspreid over de locaties van de Groen en Doen projecten, breng je het midden in de samenleving en gebruik je de energie en de creativiteit van mensen optimaal. Groen Bruist!

Uiteraard is het wel zaak te kijken wat er al wordt georganiseerd, en daar waar mogelijk aan te sluiten. Denk bijvoorbeeld ook aan het platform van Groen Dichterbij. Ook daar worden regelmatig kennis deelmomenten en open dagen georganiseerd.

Ook zouden we kunnen zoeken naar manieren waardoor de wiki module (die aan de website vast zit) beter gebruikt gaat worden door deelnemers. Daardoor wordt ook online kennis delen gestimuleerd.

Betere spreiding door het jaar heen van vouchers en prijsvraag

Openstelling van de voucheraanvragen en de prijsvraag zouden ons inziens beter uit elkaar kunnen worden gehaald. Voordeel is vooral: vasthouden van energie gedurende het jaar, betere spreiding van website bezoek over het hele jaar heen. Denk bijvoorbeeld aan najaar en voorjaar.

Herijken verdeling vouchers: meer diversiteit

Op basis van de ervaringen van de afgelopen twee jaar is het een overweging om diversiteit aan te brengen in de hoogte van het bedrag dat met een voucher kan worden aangevraagd. Voor een grote groep aanvragers bleek een bedrag van 1000 euro aan de hoge kant. Een verdeling van bijvoorbeeld een derde deel van de vouchers van 500 euro en tweederde deel van 1000 euro lijkt meer te passen bij de vraag.

Om nieuwe initiatiefnemers en groene vrijwilligers te stimuleren is het zeker te overwegen om bij een eventuele volgende ronde, alleen mensen toe te laten die nog niet eerder een voucher hebben aangevraagd of die bijvoorbeeld aan 1 ronde hebben meegedaan. Ook zou je kunnen overwegen om niet meer dan 1 voucher per vrijwilligersorganisatie toe te staan (was nu 3 per organisatie en 1 per particulier). Ook zou je kunnen kijken waar de witte vlekken nu zitten (waar de afgelopen jaren weinig aanvragen waren en waar weinig lokale vrijwilligersgroepen actief waren) en daar gericht acties uit te zetten voor de werving. In ieder geval verdient het aanbeveling de manier van verdeling te herijken, om weer nieuwe initiatieven te stimuleren. Echter omdat de rege-

ling ook uitdrukkelijk bedoeld is als waardering voor groen vrijwilligerswerk moet je daarin ook niet al te rigide willen zijn.

Herijken opzet prijsvraag

Bij een prijsvraag zijn er altijd winnaars en verliezers. Je ziet dan ook dat de winnaars aangeven heel veel aan Groen en Doen te hebben gehad, en dat dat bij de overige deelnemers niet of veel minder is. Sterker nog: het niet winnen van een prijsvraag is ook wel eens als “demotiverend” genoemd. De prijsvraag op zich heeft zeker zijn waarde, met name door het moeten werven van stemmen. Dat levert nieuwe aandacht op voor de projecten en ook –in een aantal gevallen- meer en nieuwe vrijwilligers.

Je zou kunnen nadenken over een opzet waarbij er meer te winnen valt dan alleen geld. Bijvoorbeeld door alle deelnemers iets te bieden waar ze verder mee kunnen, bijvoorbeeld een advies gesprek dat maatwerk antwoord kan geven op vragen die over het betreffende deelnemend project leven in samenwerking met de zes landelijke groene organisaties. Of dat projecten -na goedkeuring van het project voor deelname aan de prijsvraag en het werven van meer dan 100 stemmen- een aanmoedigingsprijs van 500 euro of iets dergelijks kunnen krijgen (vergelijk wedstrijd Kern met Pit van KNHM, hier krijgen alle projecten een aanmoedigingsprijs en een aantal winnen vervolgens de echte prijs). Omdat een van de doelstellingen van Groen en Doen waarderen van vrijwilligerswerk is, zou een dergelijke opzet wellicht meer passen bij het gestelde doel. Het vraagt iets meer werk vooraf (check van de projecten, vergelijkbaar met de vouchers). Met een andere verdeling van het beschikbare prijzen geld kan hieraan meer tegemoet worden gekomen. Het is sowieso goed om af te stemmen met andere prijsvragen. In de periode dat Groen en Doen in 2012 en 2013 actief was, liep ook de prijsvraag Groen Dichterbij (met financiering van de Post-codeloterij), dat was soms verwarrend omdat mensen aan twee prijsvragen mee konden doen met ongeveer hetzelfde doel. Op dit moment is nog niet bekend of Groen Dichterbij een vervolg krijgt.

Meer aandacht voor kruisbestuiving voucheraanvragers en de zes landelijke groene organisaties

Veel van de voucheraanvragers gaven aan in een zeker stadium contact te hebben gezocht met een van de zes landelijke groene organisaties, onder meer voor advies. Door in een heel vroeg stadium de link te leggen tussen “voucherprojecten” en “aanbod van de zes landelijke groene organisaties” kan er nog meer kruisbestuiving ontstaan. Mensen kunnen dan tijdig en beter worden gewezen op de mogelijkheid advies, kennis of een cursus bij een van deze organisaties te halen. Ook als hun project loopt zijn de deskundige vrijwilligers van deze organisaties bereid om minder ervaren vrijwilligers met advies, raad en daad bij te staan.

Energie vasthouden op het platform van Groen en Doen

Ook nu – nadat de vouchers zijn aangevraagd en de prijsvraagronde allang weer voorbij is – wordt er enthousiast geblogd. Gemiddeld zo’n 20 mensen per week bloggen over hun initiatief of activiteit. Deze blogs worden via Twitter weer verspreid. In potentie zouden nog veel meer mensen kunnen bloggen over hun groene vrijwilligerswerk. Wanneer je groene vrijwilligers (die geen voucher hebben aangevraagd of hebben meegedaan aan de prijsvraag), de mogelijkheid biedt via groen en doen hun ervaringen te delen, vindt er meer uitwisseling van kennis en ervaringen plaats, en neemt het aantal website bezoekers toe. Meer website bezoek, betekent meer aandacht voor Groen en Doen en dus voor groen vrijwilligerswerk. Ook het beter gebruiken van de al eerder genoemde wiki mogelijkheid om kennis te delen, en het spreiden van de openstelling van voucheraanvraag en de aanmelding van de prijsvraag over het jaar heen, zullen naar verwachting meer en frequenter website bezoek genereren. Groen en Doen wordt daarmee minder “eenmalig” en meer continu. Ook kun je denken aan kortlopende campagnes om de aandacht vast te hou-

den. Voorbeelden zijn bv kortingsacties op plantgoed of een like en deel actie via Facebook waarmee je iets (in natura) kunt winnen.

Lokale overheden betrekken

Burgers werken in hun projecten vaak samen met de dichtst bij hen staande overheid. Gemeenten kunnen het deze actieve burgers makkelijker maken, bijvoorbeeld via wet- en regelgeving, door het uitlenen van materieel, door beschikbaar stellen van plantgoed en dergelijke. Veel gemeenten zijn echter nogal huiverig voor een participatiemaatschappij. Deels omdat het hen soms in conflict brengt met de eigen groendiensten en deels omdat men nog niet weet hoe en waar dat duurzaam vorm te geven. Men wil ook voorkomen dat afspraken met burgers over beheer van natuur en landschap in de eigen leefomgeving slechts tijdelijk werken en niet langdurig. Het zou goed zijn om hier op de een of andere manier binnen de wereld van gemeenten actief aandacht voor te vragen. Dit zou bijvoorbeeld kunnen via Groen en Doen, waarbij mensen hun gemeente kunnen voordragen als “voorbeeldgemeente”: de goede voorbeelden van samenwerking laten zien *vanuit het perspectief van de burger*. “Ik ben trots op onze gemeente, want...” Ook andere vormen zijn denkbaar, zoals artikelen, bijdrage aan symposia e.d. Dit zou ook prima passen bij de landschapsprijs de Juichwilg die LBN elk jaar uitreikt aan de gemeente die zich onderscheidt op het gebied van landschapsbeheer.

Verduurzamen maatschappelijke impact van Groen en Doen

Voor relatief weinig geld per jaar is heel veel resultaat en ook draagvlak te bereiken voor gezamenlijk werken aan natuur en landschap. Het percentage vrijwilligers dat actief is in natuur en landschap is laag ten opzichte van bijvoorbeeld sport en zorg. Terwijl gezamenlijk actief zijn in natuur en landschap net zo goed is voor gezondheid en sociale cohesie als sport. We staan eigenlijk pas aan het begin van een traject om grotere participatie in natuur en landschap te realiseren. In dat kader is het zinvol om een traject van bijvoorbeeld drie jaar te nemen, daar doelstellingen rond participatie in natuur en landschap aan te koppelen en een samenhangend programma te ontwikkelen om die doelstellingen te realiseren. Dat heeft voordelen ten opzichte van een – ook zeer de moeite waard – jaar op jaar actie.

BIJLAGE 1 DE BELANGRIJKE GETALLEN OP EEN RIJ

Totalen

Aantal vouchers 2012	610 (binnen 4 weken aangevraagd)
Totaal aantal aanvragers	500
Aantal vouchers 2013	750 (binnen 2 weken aangevraagd)
Totaal aantal aanvragers	580
Vouchers verdeling stad/land	40%/60% (beide jaren)
Aanvragers particulieren/organisaties 2012	47%/53%
Aangevraagd particulieren/organisaties 2013	60%/40%
Aantal indieners prijsvraag 2012	56
Aantal indieners prijsvraag 2013	52
Aantal keer gestemd 2012	circa 20.000
Aantal keer gestemd 2013	circa 18.000
Aantal mensen geweest op projecten	circa 55.000

Zichtbaarheid Groen en Doen

Unieke bezoekers website 2012	> 40.000
Unieke bezoekers website 2013 (vanaf half aug-1 nov)	> 40.000 (25.000 nieuw t.o.v 2012)
Totaal aantal unieke bezoekers 2012/2013	> 65.000
Aantal likes facebook (d.d. nov 2013)	620
Bereik FB (1 jan- 1 2013 nov) <u>per week</u> (organisch)	337 (gemiddeld)
Bereik FB (8 aug-20 aug) <u>per week</u> (betaald)	6494 (gemiddeld)
Aantal volgers twitteraccount @groenendoen (d.d. nov 2013)	570
Aantal blogs op site	1000
Bereik via twitter (1 jan-1 nov 2013) <u>per week</u>	18.241 impressies (gemiddeld)
Bereik via twitter (1 jan-1 nov 2013) <u>per week</u>	6870 accounts (gemiddeld)

Outcome 2012 vouchers

Respons enquête	58%
Aantal actief betrokken mensen via vouchers	ruim 8500
(Sterk) toegenomen betrokkenheid bij natuur aanvragers	67% (335 aanvragers)
<u>Aanvragers</u> vouchers voor wij vrijwilligerswerk nieuw was	25%
<u>Aanvragers</u> die via voucher anderen hebben betrokken	85%
Hiervan hebben via voucher "nieuwe mensen" betrokken	67%
Het effect op nieuwe mensen was (combinatie kan):	
- meer kennis van natuur en landschap	70%
- meer overtuigd van belang van natuur	52%
- zelf actief geworden als vrijwilliger	37%
Regeling draagt bij aan waardering vrijwilligerswerk	90%
Aanvrager die positieve reacties kregen uit omgeving	88% (12% kreeg geen reactie)
Aanvragers die het geleerde in de praktijk hebben gebracht	98%
Aanvragers die contact hebben opgenomen met grote org.	56%
Aanvragers die misschien contact opnemen met grote org.	30%
Mensen die actief zijn geworden voor een van deze org.	ca 150

Outcome Prijsvraag

Respons enquête	36%
Aantal betrokken vrijwilligers (totaal)	1500
(Sterk) toegenomen betrokkenheid bij natuur	70% van de deelnemers aan project
Andere, nieuwe mensen betrokken via hun project	75% van de indienende projecten

Totalen activiteiten van de zes landelijke groene vrijwilligersorganisaties

Aantal deelnemende organisaties	27
Aantal opleidingen etc.	372
Aantal deelnemers	circa 6.000
Waarvan nieuwe vrijwilligers	circa 1.200
Aantal mensen bereikt	minimaal 40.000 en max. 440.000

Communicatie

Websiteberichten	70
Tweets	70
Facebook-berichten	enkele tientallen
Persberichten	50
Artikelen	40
Radio	1
Totaal	circa 300